

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2018. gada 18. septembrī
(OR. en)

12266/18

Starpiestāžu lieta:
2018/0902(NLE)

FREMP 146
JAI 894
POLGEN 154
AG 22

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Parlaments, parakstījusi <i>Ellen ROBSON</i> kundze, Tiesību aktu direktorāta direktore
Saņemšanas datums:	2018. gada 18. septembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i> kungs
Temats:	Priekšlikums – PADOMES LĒMUMS par konstatēšanu, ka ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt tiesiskumu

Pielikumā ir pievienots pamatotais priekšlikums, ko Eiropas Parlaments pieņēmis, lai Padome pieņemtu lēmumu, ar kuru saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu konstatē, ka ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība.

Stāvoklis Ungārijā

Eiropas Parlamenta 2018. gada 12. septembra rezolūcija par priekšlikumu, kurā Padome tiek aicināta saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 7. panta 1. punktu konstatēt, ka ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība (2017/2131(INL))

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un jo īpaši tā 2. pantu un 7. panta 1. punktu,
- ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu,
- ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju un tās protokolus,
- ņemot vērā Vispārējo Cilvēktiesību deklarāciju,
- ņemot vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas un Eiropas Padomes starptautiskos cilvēktiesību nolīgumus, piemēram, Eiropas Sociālo hartu un Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu (Stambulas konvencija),
- ņemot vērā 2017. gada 17. maija rezolūciju par stāvokli Ungārijā¹,
- ņemot vērā 2015. gada 16. decembra² un 2015. gada 10. jūnija³ rezolūcijas par stāvokli Ungārijā,
- ņemot vērā 2013. gada 3. jūlija rezolūciju par pamattiesību stāvokli Ungārijā — standarti un prakse (saskaņā ar EP 2012. gada 16. februāra rezolūciju)⁴,
- ņemot vērā 2012. gada 16. februāra rezolūciju par neseno politisko notikumu attīstību Ungārijā⁵ un 2011. gada 10. marta rezolūciju par plašsaziņas līdzekļu likumu Ungārijā⁶,
- ņemot vērā 2016. gada 25. oktobra rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par ES mehānisma demokrātijai, tiesiskumam un pamattiesībām izveidi⁷,

¹ Pieņemtie teksti, P8_TA(2017)0216.

² OV C 399, 24.11.2017., 127. lpp.

³ OV C 407, 4.11.2016., 46. lpp.

⁴ OV C 75, 26.2.2016., 52. lpp.

⁵ OV C 249 E, 30.8.2013., 27. lpp.

⁶ OV C 199 E, 7.7.2012., 154. lpp.

⁷ OV C 215, 19.6.2018., 162. lpp.

- ņemot vērā 2004. gada 20. aprīļa normatīvo rezolūciju par Komisijas paziņojumu attiecībā uz Līguma par Eiropas Savienību 7. pantu — Savienības pamatvērtību ievērošana un veicināšana¹,
 - ņemot vērā Komisijas 2003. gada 15. oktobra paziņojumu Padomei un Eiropas Parlamentam attiecībā uz Līguma par Eiropas Savienību 7. pantu — Savienības pamatvērtību ievērošana un veicināšana²,
 - ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras (*FRA*) un Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) gada ziņojumus,
 - ņemot vērā Reglamenta 45., 52. un 83. pantu,
 - ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu un Budžeta kontroles komitejas, Kultūras un izglītības komitejas, Konstitucionālo jautājumu komitejas un Sieviešu tiesību un dzimumu līdztiesības komitejas atzinumus (A8-0250/2018),
- A. tā kā Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā un kā atspoguļots Eiropas Savienības Pamattiesību hartā un iekļauts starptautiskos cilvēktiesību nolīgumos, un tā kā šīs vērtības, kas ir kopīgas visām dalībvalstīm un kurām visas dalībvalstis brīvprātīgi ir piekritušas, veido pamatu ES iedzīvotāju tiesībām;
 - B. tā kā droša varbūtība, ka kāda dalībvalsts varētu nopietni pārkāpt LES 2. pantā minētās vērtības, skar ne tikai konkrēto dalībvalsti, kurā šī varbūtība īstenojas, bet ietekmē arī citas dalībvalstis, to savstarpējo uzticēšanos, ES pašu būtību un tās iedzīvotāju pamattiesības saskaņā ar Savienības tiesībām;
 - C. tā kā saskaņā ar norādīto Komisijas 2003. gada paziņojumā par Līgumu par Eiropas Savienību 7. pantu LES 7. panta darbības joma neaprobežojas ar saistībām, kas izriet no Līgumiem, kā norādīts Līguma par Eiropas Savienības darbību 258. pantā, un tā kā Savienība var novērtēt, vai pastāv droša varbūtība, ka varētu būt nopietni pārkāptas kopīgās vērtības tādās jomās, kuras ietilpst dalībvalstu kompetencē;
 - D. tā kā LES 7. panta 1. punktā paredzēts preventīvs posms, kas ES sniedz spēju iejaukties, ja pastāv nepārprotams risks, ka varētu tikt nopietni pārkāptas kopīgās vērtības; tā kā šāda preventīva rīcība paredz dialogu ar attiecīgo dalībvalsti un tās mērķis ir novērst iespējamās sankcijas;
 - E. tā kā, lai gan Ungārijas iestādes ir pastāvīgi gatavas apspriest kāda konkrēta pasākuma likumību, situācija nav novērsta un joprojām pastāv lielas bažas, kas negatīvi ietekmē Savienības tēlu, kā arī tās efektivitāti un ticamību pamattiesību, cilvēktiesību un demokrātijas aizsardzībā visā pasaulē, un atklāj vajadzību tos risināt ar Savienības saskaņotu rīcību,

¹ OV C 104 E, 30.4.2004., 408. lpp.

² COM(2003)0606.

1. norāda, ka Parlamenta bažas attiecas uz šādiem jautājumiem:
 - konstitucionālās sistēmas un vēlēšanu sistēmas darbība;
 - tiesu un citu iestāžu neatkarība un tiesnešu tiesības;
 - korupcija un interešu konflikti;
 - privātuma un datu aizsardzība;
 - vārda brīvība;
 - akadēmiskā brīvība;
 - reliģijas brīvība;
 - biedrošanās brīvība;
 - tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi;
 - pie minoritātēm piederošu personu, tostarp romu un ebreju, tiesības un aizsardzība pret naidīgiem paziņojumiem pret šādām minoritātēm;
 - migrantu, patvēruma meklētāju un bēgļu pamattiesības;
 - ekonomiskās un sociālās tiesības.
2. uzskata, ka visi šīs rezolūcijas pielikumā minētie fakti un tendences kopā rada sistēmiskus draudus LES 2. pantā minētajām vērtībām, kā arī izteiktu risku, ka tās varētu tikt nopietni pārkāptas;
3. ņem vērā 2018. gada 8. aprīlī Ungārijā notikušo parlamenta vēlēšanu rezultātus; uzsver faktu, ka katra Ungārijas valdība ir atbildīga par to, lai novērstu varbūtību, ka tiek nopietni pārkāptas LES 2. pantā minētās vērtības, pat ja šī varbūtība ir iepriekšējo valdību ierosināto vai apstiprināto politisko lēmumu ilgtermiņa rezultāts;
4. tāpēc saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu iesniedz Padomei pielikumā iekļauto pamatoto priekšlikumu, aicinot Padomi konstatēt, vai ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt LES 2. pantā minētās vērtības, un šajā saistībā adresēt Ungārijai attiecīgus ieteikumus;
5. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju un tai pievienoto pamatoto priekšlikumu Padomes lēmumam nosūtīt Padomei, Komisijai, kā arī dalībvalstu valdībām un parlamentiem.

REZOLŪCIJAS PIELIKUMS

Priekšlikums

Padomes lēmumam,

ar ko saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 7. panta 1. punktu tiek konstatēta droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību un jo īpaši tā 7. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta pamatoto priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta piekrišanu,

tā kā:

- (1) Eiropas Savienība ir dibināta, pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā minētajām vērtībām, kuras ir kopīgas visām dalībvalstīm un ietver demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošanu. Saskaņā ar LES 49. pantu pievienošanās ES liek ievērot un atbalstīt LES 2. pantā minētās vērtības.
- (2) Ungārijas pievienošanās bija brīvprātīga rīcība, kas pamatojās uz suverēnu lēmumu un atspoguļoja plašu vienprātību visā Ungārijas politiskajā spektrā.
- (3) Eiropas Parlamenta pamatotajā priekšlikumā ir izklāstītas Parlamenta bažas attiecībā uz stāvokli Ungārijā. Konkrētāk, galvenās bažas attiecas uz konstitucionālās un vēlēšanu sistēmas darbību, tiesu un citu iestāžu neatkarību, tiesnešu tiesībām, uz korupciju un interešu konfliktiem, privātuma un datu aizsardzību, vārda brīvību, akadēmisko brīvību, reliģijas brīvību, bēdrosanās brīvību, tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi, minoritāšu, tostarp romu un ebreju, tiesībām un aizsardzību pret naidīgiem paziņojumiem, kas vērsti pret šādām minoritātēm, uz migrantu, patvēruma meklētāju un bēgļu pamattiesībām unekonomiskajām un sociālajām tiesībām.
- (4) Eiropas Parlaments arī norādīja, ka Ungārijas iestādes ir pastāvīgi gatavas apspriest kāda konkrēta pasākuma likumību, bet tās nav veikušas visus pasākumus, kas ieteikti iepriekšējās rezolūcijās.
- (5) 2017. gada 17. maija rezolūcijā par stāvokli Ungārijā Eiropas Parlaments norādīja, ka pašreizējā situācija Ungārijā rada nepārprotamu risku, ka varētu tikt nopietni pārkāptas LES 2. pantā minētās vērtības, un pamato LES 7. panta 1. punktā paredzētās procedūras uzsākšanu.

- (6) Komisija savā 2003. gada paziņojumā par 7. pantu Līgumā par Eiropas Savienību uzskaitīja daudzus informācijas avotus, kas jāņem vērā, uzraugot un veicinot kopēju vērtību ievērošanu, piemēram, starptautisko organizāciju ziņojumus, NVO ziņojumus un reģionālo un starptautisko tiesu lēmumus. Daudzi dalībnieki valsts, Eiropas un starptautiskā līmenī, tostarp Savienības iestādes un struktūras, Eiropas Padome, Eiropas Drošības un sadarbības organizācija (EDSO), Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), kā arī daudzas pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir paidušas dziļas bažas par demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību stāvokli Ungārijā, tomēr šīs bažas ir uzskatāmas par juridiski nesaistošiem atzinumiem, jo Līgumu noteikumu interpretēšana ir tikai Eiropas Savienības Tiesas kompetencē.

Konstitucionālās sistēmas un vēlēšanu sistēmas darbība

- (7) Venēcijas komisija vairākkārt pauda bažas par konstitūcijas izstrādes procesu Ungārijā — gan attiecībā uz Pamatlikumu, gan arī tā grozījumiem. Venēcijas komisija atzinīgi novērtēja to, ka Pamatlikums nosaka konstitucionālu kārtību, pamatojoties uz demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesību aizsardzību kā pamatprincipiem, un atzinīgi novērtēja centienus noteikt konstitucionālo kārtību saskaņā ar Eiropas kopējām demokrātijas vērtībām un standartiem un centienus reglamentēt pamattiesības un pamatbrīvības saskaņā ar saistošiem starptautiskiem instrumentiem. Kritika bija vērsta uz procesa pārredzamības trūkumu, pilsoniskās sabiedrības nepietiekamu iesaisti, patiesas apspriešanās trūkumu, apdraudējumu varas dalīšanai un valsts līdzsvara un atsvara sistēmas vājināšanos.
- (8) Ungārijas Konstitucionālās tiesas kompetence konstitucionālās reformas rezultātā tika ierobežota, tostarp attiecībā uz budžeta jautājumiem, *actio popularis* atcelšanu, iespēju tiesai atsaukties uz savu judikatūru pirms 2012. gada 1. janvāra un ierobežotu tiesas spēju pārbaudīt, vai grozījumi Pamatlikumā atbilst konstitūcijai, izņemot tos, kuriem ir tikai procesuāls raksturs. Venēcijas komisija pauda nopietnas bažas par šiem ierobežojumiem un tiesnešu iecelšanas procedūru un sniedza ieteikumus Ungārijas iestādēm, lai nodrošinātu vajadzīgo līdzsvaru un atsvaru, savā 2012. gada 19. jūnija atzinumā par 2011. gada Likumu Nr. CLI par Ungārijas Konstitucionālo tiesu un 2013. gada 17. jūnija atzinumā par Ungārijas Pamatlikuma ceturto grozījumu. Venēcijas komisija savos atzinumos arī norādīja uz vairākiem pozitīviem reformu elementiem, piemēram, noteikumiem par budžeta garantijām, tiesnešu pārvēlēšanas nepieļaušanu un tiesību uzsākt *ex post* pārskatīšanas procedūru piešķiršanu komisāram pamattiesību jautājumos.
- (9) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos pauda bažas, ka pašreizējā konstitucionālā sūdzību procedūra ierobežo piekļuvi Konstitucionālajai tiesai, neparedz termiņu konstitūcijas pārskatīšanai un tai nav apturošas ietekmes uz apstrīdētajiem tiesību aktiem. Komiteja arī norādīja, ka jaunā Konstitucionālās tiesas likuma noteikumi vājina tiesnešu amata vietu drošību un palielina valdības ietekmi uz Konstitucionālās tiesas sastāvu un darbību, mainot tiesnešu iecelšanas kārtību, tiesnešu skaitu tiesā un pensionēšanās vecumu. Komiteja pauda bažas arī par Konstitucionālās tiesas ierobežoto kompetenci un pilnvarām pārskatīt tiesību aktus, kas skar budžeta jautājumus.
- (10) Savā ziņojumā, kas pieņemts 2018. gada 27. jūnijā, EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja ierobežotas vēlēšanu novērošanas misija paziņoja, ka vēlēšanu tehniskā vadība bija profesionāla un pārredzama, pamattiesības un pamatbrīvības tika ievērotas kopumā, bet tika īstenotas nelabvēlīgā gaisotnē. Vēlēšanu pārvalde izpildīja savu uzdevumu

profesionāli un pārredzami, kopumā tā baudīja uzticību ieinteresēto personu vidū un tika kopumā uztverta kā neitrāla. Kampaņa noritēja spraigi, bet naidīga un iebiedējoša kampaņa, talkā ņemot retoriku, ierobežoja vidi būtiskām debatēm un mazināja vēlētāju spēju izdarīt apzinātu izvēli. Kampaņu publisko līdzekļu finansējuma un izdevumu griestu mērķis bija nodrošināt vienādas iespējas visiem kandidātiem. Tomēr valsts pārmērīgie izdevumi par reklāmu publiskajā telpā, kas pastiprināja valdošās koalīcijas kampaņas vēstījumu, būtiski izjauca konkurējošo dalībnieku iespēju konkurēt vienlīdzīgā veidā. Tā kā netika prasīts, lai pirms vēlēšanu beigām tiktu ziņots, vēlētājiem faktiski tika liegta informācija par kampaņu finansējumu, kas ir būtiski, lai izdarītu apzinātu izvēli. Novērošanas misija pauda bažas arī par viena deputāta vēlēšanu apgabalu robežu noteikšanu. Līdzīgas bažas tika paustas arī Venēcijas komisijas un Demokrātisku vēlēšanu padomes 2012. gada 18. jūnija kopīgajā atzinumā par likumu par Ungārijas parlamenta deputātu ievēlēšanu, kurā tika minēts, ka vēlēšanu apgabalu robežu noteikšana ir jāveic pārredzamā un profesionālā veidā, izmantojot objektīvu un bezpartejisku procesu, t. i., izvairoties no tiekšanās uz īstermiņa politikas mērķiem (pirmsvēlēšanu manipulācijas).

- (11) Pēdējos gados Ungārijas valdība plaši izmantoja apspriedes valsts mērogā, paplašinot tiešu demokrātiju valsts līmenī. 2017. gada 27. aprīlī Komisija norādīja, ka valsts mēroga apspriede "Apturēsim Briseles varu" ietvēra vairākus apgalvojumus un pieņēmumus, kas bija faktiski nepatiesi vai ļoti maldinoši. Ungārijas valdība 2015. gada maijā arī veica apspriedes "Imigrācija un terorisms" un 2017. gada oktobrī — pret tā dēvēto "Sorosa plānu". Minētās apspriedes vilka paralēles starp terorismu un migrāciju, uzkurinot naidu pret migrantiem, un jo īpaši tika vērstas pret *George Soros* personu un pret Savienību.

Tiesu un citu iestāžu neatkarība un tiesnešu tiesības

- (12) Pēc būtiskajām izmaiņām tiesiskajā regulējumā, kas tika ieviestas 2011. gadā, jaunizveidotā Valsts tiesu biroja (VTB) priekšsēdētājam tika piešķirtas plašas pilnvaras. Šīs plašās pilnvaras Venēcijas komisija kritizēja 2012. gada 19. marta atzinumā par 2011. gada Likumu Nr. CLXII par tiesnešu juridisko statusu un atalgojumu un 2011. gada Likumu Nr. CLXI par Ungārijas tiesu organizāciju un administrāciju, kā arī 2012. gada 15. oktobra atzinumā par galvenajiem likumiem attiecībā uz tiesu sistēmu. Līdzīgas bažas 2012. gada 29. februārī un 2013. gada 3. jūlijā pauda ANO īpašais referents tiesnešu un advokātu neatkarības jautājumos, kā arī Pretkorupcijas starpvalstu grupa (*GRECO*) 2015. gada 27. marta ziņojumā. Visi šie dalībnieki uzsvēra vajadzību stiprināt kolektīvās struktūras — Valsts tiesu padomes (VTP) — kā pārraudzības instances lomu, jo VTB priekšsēdētāju, ko ievēlē Ungārijas parlaments, nevar uzskatīt par tiesu pašpārvaldes institūciju. Ievērojot starptautiskos ieteikumus, VTB priekšsēdētāja statuss tika mainīts un viņa pilnvaras ierobežotas, lai nodrošinātu labāku līdzsvaru starp priekšsēdētāju un VTP.
- (13) Kopš 2012. gada Ungārija ir veikusi pozitīvus pasākumus, lai noteiktas VTB priekšsēdētāja funkcijas nodotu Valsts tiesu padomei un tādējādi radītu labāku līdzsvaru starp šīm divām varas institūcijām. Tomēr vēl ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi. 2015. gada 27. marta ziņojumā *GRECO* aicināja līdz minimumam samazināt iespējamos riskus, ko rada VTB priekšsēdētāja diskrecionārie lēmumi. VTB priekšsēdētājs cita starpā var pārcelt un iecelt tiesnešus, un viņam ir sava loma tiesu disciplīnā. VTB priekšsēdētājs arī iesaka Ungārijas prezidentam iecelt un no amata atbrīvot tiesu vadītājus, tostarp apelācijas tiesu priekšsēdētājus un priekšsēdētāju vietniekus. *GRECO* atzinīgi vērtēja nesen pieņemto tiesnešu ētikas kodeksu, tomēr uzskatīja, ka to varēja formulēt skaidrāk un papildināt ar apmācību darbavietā. *GRECO*

arī atzinīgi novērtēja grozījumus, kas tika izdarīti noteikumos par tiesnešu pieņemšanas darbā un atlases procedūrām Ungārijā laikposmā no 2012. gada līdz 2014. gadam un kuri nodrošināja VTP stingrāku uzraudzības funkciju atlases procesā. VTP 2018. gada 2. maijā rīkoja sesiju, kurā vienbalsīgi pieņēma lēmumus par VTB priekšsēdētāja praksi attiecībā uz paziņojumu, ka aicinājumi iesniegt pieteikumus uz tiesnešu amata vietām un augstākajām amata vietām nav bijuši sekmīgi. Lēmumos tika secināts, ka šāda priekšsēdētāja prakse ir nelikumīga.

- (14) 2018. gada 29. maijā Ungārijas valdība iesniedza septītā grozījuma projektu pamatlikumā (T/332), kas tika pieņemts 2018. gada 20. jūnijā. Ar to tika ieviesta jauna administratīvo tiesu sistēma.
- (15) Pēc Eiropas Savienības Tiesas ("Tiesas") 2012. gada 6. novembra sprieduma lietā C-286/12, *Komisija pret Ungāriju*¹, kurā tika konstatēts, ka, pieņemot valsts tiesisko regulējumu, ar ko tiesnešiem, prokuroriem un notāriem tiek noteikts amata pildīšanas maksimālais vecums 62 gadi, Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti ES tiesību aktos, Ungārijas parlaments pieņēma 2013. gada Likumu Nr. XX, kurā paredzēts, ka tiesnešu pensionēšanās vecums 10 gadu laikā ir pakāpeniski jāsamazina līdz 65 gadiem, un izklāstīti kritēriji atjaunošanai amatā vai kompensācijas piešķiršanai. Saskaņā ar likumu pensionētiem tiesnešiem bija iespēja atgriezties sākotnējā amatā tajā pašā tiesā un ar tiem pašiem nosacījumiem, kādi tika piemēroti, pirms tika pieņemti noteikumi par pensionēšanos, bet gadījumos, kad viņi nevēlētos atgriezties, viņi saņemtu vienreizēju kompensāciju par 12 mēnešos zaudēto atalgojumu un varētu iesniegt prasību tiesā par papildu kompensāciju, taču atjaunošana administrācijā vadošajos amatos garantēta netika. Tomēr Komisija atzinīgi novērtēja pasākumus, kurus Ungārija pieņēmusi, lai panāktu savu pensionēšanās tiesību aktu atbilstību ES tiesību aktiem. Starptautiskās advokātu kolēģijas Cilvēktiesību institūta 2015. gada oktobra ziņojumā ir norādīts, ka lielākā daļa no amata atbrīvoto tiesnešu savos sākotnējos amatos vairs neatgriezās, daļēji tādēļ, ka viņu iepriekšējās amata vietas jau bija aizpildītas. Tā arī norādīja, ka nav iespējams nodrošināt Ungārijas tiesu iestāžu neatkarību un objektivitāti un ka tiesiskums joprojām ir novājināts.
- (16) Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) 2015. gada 16. jūlijā pieņēma spriedumu lietā *Gaszó pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāptas tiesības uz taisnīgu tiesu un efektīvu tiesību aizsardzību. ECT secināja, ka pārkāpumu pamatā bija prakse, kas izpaudās kā Ungārijas regulārā nespēja nodrošināt, ka tiesvedība, ar ko nosaka pilsoniskās tiesības un pienākumus, tiek pabeigta pieņemamā laikā, un veikt pasākumus, kas ļauj pieteikumu iesniedzējiem pieprasīt kompensāciju par pārmērīgi ilgo civilo tiesvedību vietējā līmenī. Šis spriedums vēl nav izpildīts. Jaunajā Ungārijas Civilprocesa kodeksā, kas pieņemts 2016. gadā, paredzēts paātrināt tiesvedību civillietās, ieviešot divu pakāpju procedūru. Ungārija ir informējusi Eiropas Padomes Ministru komiteju, ka 2018. gada oktobrī tiks pieņemts jauns likums, ar ko izveido efektīvu tiesiskās aizsardzības līdzekli ieilgušas tiesvedības gadījumos.
- (17) ECT 2016. gada 23. jūnijā pieņēma spriedumu lietā *Baka pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāptas *András Baka* tiesības vērsties tiesā un tiesības uz vārda brīvību; 2009. gada jūnijā viņu uz sešiem gadiem ievēlēja par Augstākās tiesas priekšsēdētāju, bet šo amatu viņš zaudēja saskaņā ar pārejas noteikumiem Pamatlikumā, kas paredz, ka Augstākās tiesas tiesību

¹ Tiesas 2012. gada 6. novembra spriedums, Komisija pret Ungāriju, C-286/12, ECLI:EU:C:2012:687.

pārņēmēja ir *Kúria*. Šis spriedums vēl nav izpildīts. 2017. gada 10. martā Eiropas Padomes Ministru komiteja uzdeva veikt pasākumus, lai novērstu turpmāku priekšlaicīgu tiesnešu atcelšanu no amata līdzīgu iemeslu dēļ, tādējādi novēršot jebkādu ļaunprātīgu izmantošanu šajā saistībā. Ungārijas valdība norādīja, ka šie pasākumi nav saistīti ar sprieduma izpildi.

- (18) 2008. gada 29. septembrī *András Jóri* uz sešiem gadiem tika iecelts par datu aizsardzības komisāru. Tomēr Ungārijas parlaments ar likumu, kas stājās spēkā 2012. gada 1. janvārī, nolēma datu aizsardzības sistēmu reformēt un komisāru aizstāt ar valsts iestādi, kas atbild par datu aizsardzību un informācijas brīvību. *András Jóri* bija jāatstāj amats pirms pilnvaru termiņa beigām. 2014. gada 8. aprīlī Tiesa nosprieda, ka uzraudzības iestāžu neatkarība obligāti nozīmē pienākumu ļaut tām darboties līdz pilnvaru termiņa beigām un ka Ungārija nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 95/46/EK¹. Ungārija izdarīja grozījumus noteikumos par komisāra iecelšanu, izteica atvairināšanos un samaksāja kompensācijas summu, par ko panākta vienošanās.
- (19) Venēcijas komisija 2012. gada 19. jūnija atzinumā par 2011. gada Likumu Nr. CLXIII par prokuratūru un 2011. gada Likumu Nr. CLXIV par ģenerālprokurora, prokuroru un citu prokuratūras darbinieku statusu un prokurora profesiju Ungārijā konstatēja vairākus trūkumus. 2015. gada 27. marta ziņojumā *GRECO* mudināja Ungārijas iestādes veikt papildu pasākumus, lai nepieļautu ļaunprātīgu izmantošanu un palielinātu prokuratūras neatkarību, cita starpā atņemot iespēju ģenerālprokuroru ievēlēt atkārtoti. Turklāt *GRECO* pieprasīja, lai disciplinārlietas pret ierindas prokuroriem būtu pārredzamākas un lai lēmumi lietas nodot no viena prokurora citam tiktu balstīti uz stingriem juridiskiem kritērijiem un pamatojumiem. Saskaņā ar Ungārijas valdības sniegto informāciju *GRECO* 2017. gada atbilstības ziņojumā ir atzīts Ungārijas progress attiecībā uz prokuroriem (Ungārijas iestādes vēl nav atļāvušas to publicēt, neraugoties uz aicinājumiem *GRECO* plenārsēdēs). Otrais atbilstības ziņojums vēl nav pabeigts.

Korupcija un interešu konflikti

- (20) 2015. gada 27. marta ziņojumā *GRECO* aicināja izstrādāt Ungārijas parlamenta deputātu rīcības kodeksu attiecībā uz interešu konfliktu gadījumiem. Turklāt deputātiem būtu arī jāziņo par interešu konfliktiem, kas rodas *ad hoc* veidā, un šī prasība būtu jāpapildina ar stingrāku pienākumu iesniegt aktīvu deklarācijas. Būtu arī jāparedz noteikumi, kas ļauj piemērot sankcijas par neprecīzu aktīvu deklarāciju iesniegšanu. Turklāt aktīvu deklarācijas būtu jāpublisko tiešsaistē, lai nodrošinātu īstu demokrātisko pārraudzību. Būtu jāizveido standartizēta elektroniska datubāze, lai nodrošinātu pārredzamu piekļuvi visām deklarācijām un to grozījumiem.
- (21) EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja ierobežotā vēlēšanu novērošanas misija savā 2018. gada 27. jūnija ziņojumā secināja, ka kampaņu izdevumu ierobežotā uzraudzība un nepietiekamā ziņošana par kampaņu līdzekļu avotiem līdz vēlēšanu beigām samazina kampaņu finansējuma pārredzamību un vēlētāju spēju izdarīt apzinātu izvēli, kas ir pretrunā starptautiskajām saistībām un labai praksei. Valsts Revīzijas birojs ir pilnvarots uzraudzīt un kontrolēt tiesību aktos noteikto prasību izpildi. Ziņojumā nebija iekļauts Valsts Revīzijas

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīva 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti (OV L 281., 23.11.1995., 31. lpp.).

biroja oficiālais revīzijas ziņojums par 2018. gada parlamenta vēlēšanām, jo tajā laikā tas vēl nebija pabeigts.

- (22) Atvērtās pārvaldības partnerības (*OGP*) koordinācijas komiteja 2016. gada 7. decembrī saņēma vēstuli no Ungārijas valdības, kura paziņoja par tās tūlītējo izstāšanos no partnerības, kurā brīvprātīgi apvienojušās 75 valstis un simtiem pilsoniskās sabiedrības organizāciju. Šī partnerība Ungārijas valdību uzraudzīja kopš 2015. gada jūlija saistībā ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju paustajām bažām, jo īpaši par to darbības iespējām valstī. Ne visas ES dalībvalstis ir *OGP* dalībnieces.
- (23) Ungārija saņem Savienības fondu līdzekļus 4,4 % apmērā no tās IKP, kas veido vairāk nekā pusi no tās publiskajām investīcijām. Līgumu skaits, kas piešķirti pēc publiskā iepirkuma procedūrām, kurās saņemts tikai viens piedāvājums, 2016. gadā joprojām sasniedza augsto 36 % robežu. Attiecībā uz Ungāriju Savienībā ir pieņemts vislielākais *OLAF* finanšu ieteikumu īpatsvars par struktūrfondi un lauksaimniecību laikposmam no 2013. gada līdz 2017. gadam. *OLAF* 2016. gadā pabeidza izmeklēšanu par kādu EUR 1,7 miljardu vērtu transporta projektu Ungārijā, kurā galvenie dalībnieki bija vairāki starptautiski specializēti būvniecības uzņēmumi. Izmeklēšanā tika atklāti ļoti smagi pārkāpumi, kā arī iespējama krāpšana un korupcija saistībā ar projekta izpildi. *OLAF* 2017. gadā atklāja “nopietnus pārkāpumus” un „interesu konfliktus” izmeklēšanas laikā saistībā ar 35 līgumiem par ielu apgaismojumu, kas bija piešķirti uzņēmumam, kura īpašnieks tajā laikā bija Ungārijas ministru prezidenta znots. *OLAF* nosūtīja savu nobeiguma ziņojumu ar finanšu ieteikumiem Komisijas Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorātam atgūt EUR 43,7 miljonus un tiesiska rakstura ieteikumiem Ungārijas ģenerālprokuroram. Pārrobežu izmeklēšana, ko *OLAF* noslēdza 2017. gadā, ietvēra apgalvojumus, kas saistīti ar iespējamo Savienības līdzekļu ļaunprātīgu izmantošanu 31 pētniecības un attīstības projektā. Izmeklēšana, kas notika Ungārijā, Latvijā un Serbijā, atklāja apakšuzņēmuma līgumu shēmu, kas tika izmantota, lai mākslīgi palielinātu projekta izmaksas un slēptu faktu, ka gala piegādātāji ir saistītie uzņēmumi. Tādēļ *OLAF* pabeidza izmeklēšanu ar finanšu ieteikumu Komisijai atgūt EUR 28,3 miljonus un tiesiska rakstura ieteikumu Ungārijas tiesu iestādēm. Ungārija nolēma nepiedalīties Eiropas Prokuratūras izveidošanā, kas būs atbildīga par noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu, to izdarītāju un līdzdalībnieku kriminālvajāšanu un tiesāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, kas skar Savienības finanšu intereses.
- (24) Saskaņā ar septīto ziņojumu par ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju valdības darbības efektivitāte kopš 1996. gada Ungārijā ir mazinājusies un tā ir viena no dalībvalstīm Savienībā ar vismazāk efektīvu valdību. Visu Ungārijas reģionu pārvaldes rādītāji kvalitātes ziņā ir krietni zemāki par vidējiem Savienībā. Saskaņā ar 2014. gadā publicēto Komisijas pretkorupcijas ziņojumu korupcija Ungārijā tiek uzskatīta par izplatītu (89 %). Saskaņā ar Pasaules Ekonomikas foruma publicēto globālās konkurētspējas indeksu 2017.–2018. gadam augstais korupcijas līmenis bija viens no faktoriem, kas Ungārijā radīja vislielākās problēmas darījumdarbības jomā.

Privātuma un datu aizsardzība

- (25) ECT 2016. gada 12. janvārī pieņēma spriedumu lietā *Szabó un Vissy pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāptas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, jo nav pietiekamu juridisku garantiju pret iespējami nelikumīgu slepenu novērošanu valsts drošības vajadzībām, tostarp saistībā ar telesakaru izmantošanu. Pieprasījuma iesniedzēji nav apgalvojuši, ka ir

bijuši pakļauti slepenas novērošanas pasākumiem, tāpēc nešķiet nepieciešams nekāds turpmākais atsevišķais pasākums. Kā vispārējs pasākums ir vajadzīgi grozījumi attiecīgajos tiesību aktos. Ungārijas kompetento ministriju eksperti pašreiz apspriež priekšlikumus grozījumiem Likumā par valsts drošības dienestu. Tāpēc šis spriedums vēl nav izpildīts.

- (26) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos pauda bažas, ka Ungārijas tiesiskais regulējums attiecībā uz slepenu novērošanu valsts drošības vajadzībām ļauj masveidā pārtvert sakarus un nesniedz pietiekamas garantijas pret patvaļīgu iejaukšanos tiesībās uz privātumu. Komiteja pauda bažas arī par to, ka nav noteikumu, kas nodrošinātu efektīvus tiesiskās aizsardzības līdzekļus ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā un pēc novērošanas pasākuma pabeigšanas iespējami ātrāk informētu attiecīgo personu, neapdraudot ierobežojuma mērķi.

Vārda brīvība

- (27) Venēcijas komisija 2015. gada 22. jūnijā pieņēma atzinumu par Ungārijas tiesību aktiem plašsaziņas līdzekļu jomā (Likumu Nr. CLXXXV par plašsaziņas līdzekļu pakalpojumiem un plašsaziņas līdzekļiem, Likumu Nr. CIV par preses brīvību, kā arī tiesību aktiem par nodokļu uzlikšanu plašsaziņas līdzekļu reklāmas ieņēmumiem); šajā atzinumā tā pieprasīja veikt vairākas izmaiņas preses likumā un plašsaziņas līdzekļu likumā, jo īpaši attiecībā uz "plašsaziņas līdzekļu nelegāla satura" definēšanu, žurnālistu informācijas avotu atklāšanu un sankciju piemērošanu plašsaziņas līdzekļiem. Līdzīgas bažas izskanēja analizē, ko 2011. gada februārī pasūtīja EDSO pārstāvis plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā, un tās pauda Eiropas Padomes iepriekšējais cilvēktiesību komisārs 2011. gada 25. februāra atzinumā par Ungārijas tiesību aktiem plašsaziņas līdzekļu jomā, ņemot vērā Eiropas Padomes standartus attiecībā uz plašsaziņas līdzekļu brīvību, kā arī Eiropas Padomes eksperti 2012. gada 11. maija slēdzienā par Ungārijas tiesību aktiem plašsaziņas līdzekļu jomā. Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs savā 2013. gada 29. janvāra paziņojumā atzinīgi novērtēja, ka apspriedēs plašsaziņas līdzekļu jomā ir panāktas vairākas svarīgas izmaiņas. Tomēr Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2014. gada 16. decembrī publicētajā ziņojumā, kas tika sagatavots pēc viņa brauciena uz Ungāriju, atgādināja, ka bažas vēl pastāv. Komisārs arī minēja jautājumus par plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību koncentrāciju un pašcenzūru un norādīja, ka tiesiskais regulējums, kas nosaka kriminālatbildību par neslavas celšanu, būtu jāatceļ.
- (28) 2015. gada 22. jūnija atzinumā par tiesību aktiem plašsaziņas līdzekļu jomā Venēcijas komisija atzinīgi vērtēja Ungārijas valdības gadiem ilgos centienus uzlabot plašsaziņas līdzekļu tiesību aktu kopuma sākotnējo tekstu, ievērojot dažādu novērotāju, tostarp Eiropas Padomes, apsvērumus, un pozitīvi atzīmēja Ungārijas iestāžu vēlmi turpināt dialogu. Tomēr Venēcijas komisija uzsvēra, ka ir jāmaina noteikumi, kas reglamentē Plašsaziņas līdzekļu padomes locekļu ievēlēšanu, lai nodrošinātu sociāli nozīmīgu politisko un citu grupu taisnīgu pārstāvību, un ir jāpārskata Plašsaziņas līdzekļu padomes priekšsēdētāja vai Plašsaziņas līdzekļu iestādes vadītāja iecelšanas metode un amats, lai samazinātu varas koncentrāciju un nodrošinātu politisku neitralitāti; tādā pašā veidā būtu jāreformē arī Pilnvaroto padome. Venēcijas komisija arī ieteica decentralizēt sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzēju pārvaldību un panākt, ka Valsts ziņu aģentūra nav vienīgā, kas sniedz ziņas sabiedrisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu sniedzējiem. Līdzīgas bažas izskanēja analizē, ko 2011. gada februārī pasūtīja EDSO pārstāvis plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā, un tās pauda Eiropas Padomes iepriekšējais cilvēktiesību komisārs 2011. gada 25. februāra atzinumā par Ungārijas tiesību aktiem plašsaziņas līdzekļu jomā, ņemot vērā Eiropas Padomes

standartus attiecībā uz plašsaziņas līdzekļu brīvību, kā arī Eiropas Padomes eksperti 2012. gada 11. maija slēdzienā par Ungārijas tiesību aktiem plašsaziņas līdzekļu jomā. Eiropas Padomes ģenerālsekretārs savā 2013. gada 29. janvāra paziņojumā atzinīgi novērtēja, ka apspriedēs plašsaziņas līdzekļu jomā ir panāktas vairākas svarīgas izmaiņas. Tomēr Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2014. gada 16. decembrī publicētajā ziņojumā, kas tika sagatavots pēc viņa brauciena uz Ungāriju, atgādināja, ka bažas vēl pastāv.

- (29) 2012. gada 18. oktobrī Venēcijas komisija pieņēma atzinumu par 2011. gada Likumu Nr. CXII par informatīvo pašnoteikšanos un informācijas brīvību Ungārijā. Neraugoties uz kopumā pozitīvo novērtējumu, Venēcijas komisija norādīja, ka ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi. Tomēr pēc nākamajiem grozījumiem šajā likumā tiesības uz piekļuvi valdības informācijai tika būtiski ierobežotas vēl vairāk. Šie grozījumi tika kritizēti analīzē, ko 2016. gada martā pasūtīja EDSO pārstāvis plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā. Tā norādīja, ka summas, kas iekasējamas par tiešajām izmaksām, šķiet pilnībā pamatotas, bet maksa par valsts amatpersonu laiku, lai atbildētu uz pieprasījumiem, ir nepieņemama. Kā tika atzīts Komisijas 2018. gada pārskatā par valsti, datu aizsardzības komisārs un tiesas, tostarp Konstitucionālā tiesa, ir ieņēmuši progresīvu nostāju ar pārredzamību saistītajās lietās.
- (30) EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja ierobežotā vēlēšanu novērošanas misija attiecībā uz 2018. gada Ungārijas parlamenta vēlēšanām savā 2018. gada 27. jūnija ziņojumā secināja, ka piekļuve informācijai, kā arī plašsaziņas līdzekļu un biedrošanās brīvība ir ierobežota, tostarp nesen veikto tiesību aktu grozījumu dēļ, un ka kampaņas atspoguļojums plašsaziņas līdzekļos bija plašs, tomēr ļoti polarizēts, un tam trūka kritiskas analīzes sakarā ar plašsaziņas līdzekļu īpašnieku politizētību un valsts reklāmas kampaņu ieplūšanu. Valsts apraides organizācija izpildīja savu uzdevumu nodrošināt konkurējošiem kandidātiem brīvu ētera laiku, bet tās ziņu raidījumi un redakcijas pārraides nepārprotami deva priekšroku valdošajai koalīcijai — pretrunā starptautiskajiem standartiem. Lielākā daļa komerciālo raidsabiedrību atspoguļoja kādas no pusēm nostāju — vai nu par labu valdošajām, vai opozīcijas partijām. Tiešsaistes plašsaziņas līdzekļi bija nodrošinājuši platformu plurālistiskām, uz problēmu risināšanu vērstām politiskām debatēm. Tā arī norādīja, ka īpašumtiesību politizācijai apvienojumā ar ierobežojošu tiesisko regulējumu un to, ka trūkst neatkarīga plašsaziņas līdzekļu regulatora, ir atturoša ietekme uz redakcijas brīvību, ierobežojot vēlētāju piekļuvi plurālistiskai informācijai. Tā arī norādīja, ka ar grozījumiem tika ieviesti nepamatoti ierobežojumi attiecībā uz piekļuvi informācijai, paplašinot neizpaužamas informācijas definīciju un palielinot maksu par informācijas pieprasījumu apstrādi.
- (31) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos puda bažas par Ungārijas plašsaziņas līdzekļu likumiem un praksi, kas ierobežo uzskatu un vārda brīvību. Tā bažījās, ka pēc vairākiem grozījumiem tiesību aktos spēkā esošais tiesiskais regulējums pilnībā nenodrošina necenzētu un netraucētu presi. Komiteja ar bažām norādīja, ka Plašsaziņas līdzekļu padome un Plašsaziņas līdzekļu iestāde nav pietiekami neatkarīgas, lai veiktu savas funkcijas, un ka tām ir pārmērīgi plašas regulatīvās un sankciju piemērošanas pilnvaras.
- (32) EDSO pārstāvis plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā 2018. gada 13. aprīlī stingri nosodīja Ungārijas plašsaziņas līdzekļos publicēto sarakstu ar vairāk nekā 200 cilvēku vārdiem, kur bija apgalvots, ka vairāk nekā 2000 cilvēku, tostarp sarakstā uzskaitītās personas, cenšas "gāzt" valdību. Saraksts 11. aprīlī tika publicēts Ungārijas žurnālā *Figyelő*, un tajā ir iekļauti

daudzu žurnālistu un citu iedzīvotāju vārdi. EDSO pārstāvis plašsaziņas līdzekļu brīvības jomā 2018. gada 7. maijā puda nopietnas bažas par to, ka tiek liegta akreditācija vairākiem neatkarīgiem žurnālistiem, kas tiem neļāva sniegt reportāžu no Ungārijas jaunā parlamenta atklāšanas sanāksmes. Turklāt tika norādīts, ka šādu notikumu nevajadzētu izmantot kā līdzekli, lai ierobežotu kritisku reportāžu saturu, un ka šāda prakse rada sliktu precedentu Ungārijas parlamenta jaunajam pilnvaru termiņam.

Akadēmiskā brīvība

- (33) 2017. gada 6. oktobrī Venēcijas komisija pieņēma atzinumu par 2017. gada 4. aprīļa Likumu Nr. XXV par grozījumiem 2011. gada Likumā Nr. CCIV par augstāko izglītību Ungārijā. Komisija secināja, ka stingrāku noteikumu ieviešana bez ļoti nopietniem iemesliem kopā ar stingriem termiņiem un nopietnām juridiskām sekām ārvalstu universitātēm, kas ir izveidotas Ungārijā un daudzus gadus tajā likumīgi darbojas, no tiesiskuma un pamattiesību principu un garantiju ievērošanas viedokļa ir ļoti problemātiska. Šīs universitātes un to studentus aizsargā valsts un starptautiskie noteikumi par akadēmisko brīvību, vārda un pulcēšanās brīvību, tiesībām uz izglītību un izglītības brīvību. Venēcijas komisija ieteica Ungārijas iestādēm īpaši nodrošināt, ka jaunajiem noteikumiem par prasību iegūt darba atļauju nav nesamērīgas ietekmes uz akadēmisko brīvību un tos piemēro nediskriminējošā un elastīgā veidā, neapdraudot tās izglītības kvalitāti un starptautisko raksturu, ko jau nodrošina pašreizējās universitātes. Bažas par grozījumiem 2011. gada Likumā Nr. CCIV par augstāko izglītību Ungārijā 2017. gada 11. aprīļa paziņojumā puda arī ANO īpašie referenti uzskatu un vārda brīvības, mierīgas pulcēšanās un biedrošanās tiesību un kultūras tiesību jautājumos. ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos norādīja, ka šādu ierobežojumu piemērošana domas, vārda un biedrošanās, kā arī akadēmiskajai brīvībai nav pietiekami pamatota.
- (34) Ungārijas parlaments 2017. gada 17. oktobrī jauno kritēriju izpildes termiņu ārvalstu universitātēm, kuras darbojas Ungārijā, pagarināja līdz 2019. gada 1. janvārim, ņemot vērā attiecīgo iestāžu prasību un ievērojot Ungārijas Rektoru konferences priekšsēdētāja ieteikumus. Venēcijas komisija atzinīgi novērtēja termiņa pagarinājumu. Sarunas starp Ungārijas valdību un attiecīgajām ārvalstu augstākās izglītības iestādēm, jo īpaši Centrāleiropas Universitāti, joprojām turpinās, kamēr juridiskais vakuums attiecībā uz ārvalstu universitātēm saglabājas, lai gan Centrāleiropas Universitāte savlaicīgi izpildīja jaunās prasības.
- (35) 2017. gada 7. decembrī Komisija nolēma iesniegt prasību pret Ungāriju Eiropas Savienības Tiesā, pamatojoties uz to, ka grozījumi 2011. gada Likumā Nr. CCIV par augstāko izglītību Ungārijā nesamērīgi ierobežo ES un trešo valstu universitāšu darbību un ka šim likumam ir atkal jāatbilst ES tiesību aktiem. Komisija konstatēja, ka jaunais tiesību akts ir pretrunā tiesībām uz akadēmisko brīvību, izglītību un brīvību veikt uzņēmējdarbību, kas paredzētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā ("Hartā") un ES juridiskajos pienākumos saskaņā ar starptautiskajām tirdzniecības tiesībām.
- (36) 2018. gada 9. augustā publiski kļuva zināms, ka Ungārijas valdība plāno apturēt Eötvös Loránd universitātes (*ELTE*) dzimumu pētījumu maģistra programmu un atteikties atzīt dzimumu pētījumu maģistra grādu, ko iegūst privātajā Centrāleiropas Universitātē. Eiropas Parlaments norāda, ka Ungārijā notiekošajās publiskajās diskusijās dominē dzimuma koncepcijas nepareiza interpretācija, un izsaka nožēlu par tīšu nepareizu terminu „dzimums”

un „dzimumu līdztiesība” interpretāciju. Eiropas Parlaments nosoda uzbrukumus bezmaksas mācībām un pētniecībai, jo īpaši dzimumu pētījumiem, kuru nolūks ir analizēt varas attiecības, diskrimināciju un dzimumu attiecības sabiedrībā un rast risinājumus dažādām nevienlīdzības formām, un pret kuriem ir tikušas mērķtiecīgi vērstas apmelošanas kampaņas. Eiropas Parlaments aicina pilnībā atjaunot un aizsargāt izglītības brīvības demokrātisko pamatprincipu.

Reliģijas brīvība

- (37) 2011. gada 30. decembrī Ungārijas parlaments pieņēma 2011. gada Likumu Nr. CCVI par tiesībām uz apziņas un reliģijas brīvību un baznīcu, konfesiju un reliģisko kopienu juridisko statusu Ungārijā, kurš stājās spēkā 2012. gada 1. janvārī. Ar šo likumu tika pārskatīts daudzu reliģisko organizāciju zaudēja juridiskās personas statuss un likumīgi atzīto baznīcu skaits Ungārijā tika samazināts līdz 14. 2011. gada 16. decembrī Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs pauda bažas par šo likumu Ungārijas iestādēm adresētā vēstulē. 2012. gada februārī, pakļaujoties starptautiskajam spiedienam, Ungārijas parlaments atzīto baznīcu skaitu palielināja līdz 31. 2012. gada 19. martā Venēcijas komisija pieņēma atzinumu par 2011. gada Likumu Nr. CCVI par tiesībām uz apziņas un reliģijas brīvību un baznīcu, konfesiju un reliģisko kopienu juridisko statusu Ungārijā, norādot, ka likumā ir izvirzītas vairākas prasības, kas ir pārmērīgas un balstītas uz patvaļīgiem kritērijiem attiecībā uz baznīcas atzīšanu. Turklāt tā norādīja, ka šā likuma dēļ reģistrācija ir anulēta simtiem agrāk likumīgi atzīto baznīcu un ka likums zināmā mērā veicina nevienlīdzīgu un pat diskriminējošu attieksmi pret reliģijām un kopienām atkarībā no tā, vai tās ir atzītas vai ne.
- (38) Ungārijas Konstitucionālā tiesa 2013. gada februārī nolēma, ka atzīto baznīcu reģistrācijas anulēšana neatbilst konstitūcijai. Atbildot uz Konstitucionālās tiesas lēmumu, Ungārijas parlaments 2013. gada martā veica grozījumus Pamatlikumā. 2013. gada jūnijā un septembrī Ungārijas parlaments grozīja 2011. gada Likumu Nr. CCVI, izveidojot divu līmeņu klasifikāciju — "reliģiskās kopienas" un "reģistrētās baznīcas". 2013. gada septembrī Ungārijas parlaments skaidri grozīja arī Pamatlikumu, lai sev piešķirtu tiesības izraudzīties reliģiskās kopienas "sadarbībai" ar valsti, lai veiktu "sabiedriski derīgas darbības", piešķirot sev diskrecionāras pilnvaras atzīt reliģisko organizāciju ar divu trešdaļu balsu vairākumu.
- (39) ECT 2014. gada 8. aprīlī pieņēma spriedumu lietā *Magyar Keresztény Mennonita Egyház un citi pret Ungāriju*, pasludinot, ka Ungārija ir pārkāpusi tiesības uz biedrošanās brīvību saistībā ar apziņas un reliģijas brīvību. Ungārijas Konstitucionālā tiesa konstatēja, ka daži noteikumi, kas reglamentē baznīcas atzīšanas nosacījumus, nav saderīgi ar konstitūciju, un lika likumdevējam attiecīgos noteikumus pielīdzināt atbilstīgi Eiropas Cilvēktiesību konvencijas prasībām. Attiecīgais likums tika iesniegts Ungārijas parlamentam 2015. gada decembrī, bet nesaņēma vajadzīgo vairākuma atbalstu. Šis spriedums vēl nav izpildīts.

Biedrošanās brīvība

- (40) Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2014. gada 9. jūlija vēstulē Ungārijas iestādēm pauda bažas par politiku izmantoto aizskarošo retoriku, apšaubot NVO darba likumību saistībā ar revīzijām, ko veica Ungārijas valdības Kontroles birojs attiecībā uz NVO, kuras bija EEZ/Norvēģijas subsīdiu NVO fonda dalībnieces un bija saņēmušas tā līdzekļus. Ungārijas valdība parakstīja līgumu ar fondu, un tā rezultātā subsīdijas turpina darboties. ANO īpašais referents cilvēktiesību aizstāvju jautājumos 2016. gada 8.–16. februārī apmeklēja Ungāriju un

ziņojumā norādīja, ka būtiskas problēmas rada spēkā esošais tiesiskais regulējums attiecībā uz pamatbrīvību, tādu kā tiesības uz uzskatu un vārda brīvību un mierīgas pulcēšanās un biedrošanās tiesības, izmantošanu un ka tiesību aktiem, kuri attiecas uz valsts drošību un migrāciju, arī var būt ierobežojoša ietekme uz pilsoniskās sabiedrības vidi.

- (41) Ungārijas parlamentam 2017. gada aprīlī tika iesniegts likumprojekts par tādu organizāciju darbības pārredzamību, kuras saņem finansējumu no ārvalstīm, un tajā tika norādīts mērķis ieviest prasības, kas saistītas ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma novēršanu. Venēcijas komisija 2013. gadā atzina, ka valsts dažādu iemeslu dēļ var ierobežot ārvalstu finansējumu, tostarp, lai novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu, bet šos leģitīmos mērķus nevajadzētu izmantot kā ieganstu, lai kontrolētu NVO vai ierobežotu to spēju veikt savu likumīgo darbu, jo īpaši cilvēktiesību aizsardzības jomā. 2017. gada 26. aprīlī Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs adresēja vēstuli Ungārijas Nacionālās asamblejas priekšsēdētājam, norādot, ka likumprojekts tika iesniegts pastāvīgi naidīgas retorikas kontekstā, ko pauda atsevišķi valdošās koalīcijas pārstāvji, kuri, ņemot vērā dažu NVO finansējuma avotu, tās publiski nosauca par "ārvalstu aģentiem" un apšaubīja to likumību; tomēr likumprojektā nebija apzīmējuma "ārvalstu aģenti". Līdzīgas bažas tika minētas Eiropas Padomes Starptautisko nevalstisko organizāciju konferences priekšsēdētāja un NVO likuma ekspertu padomes priekšsēdētāja 2017. gada 7. marta paziņojumā, kā arī NVO likuma ekspertu padomes 2017. gada 24. aprīļa atzinumā un ANO īpašo referentu cilvēktiesību aizstāvju jautājumos un jautājumos par uzskatu un vārda brīvības veicināšanu un aizsardzību 2017. gada 15. maija paziņojumā.
- (42) Ungārijas parlaments 2017. gada 13. jūnijā pieņēma likumprojektu ar vairākiem grozījumiem. 2017. gada 20. jūnija atzinumā Venēcijas komisija atzina, ka termins "organizācija, kas saņem atbalstu no ārvalstīm" ir neitrāls un aprakstošs un kā daži no šiem grozījumiem ir būtisks uzlabojums, bet tajā pašā laikā daži citi jautājumi nav risināti, un ka ar šiem grozījumiem nepietiek, lai mazinātu bažas, ka likums nesamērīgi un nevajadzīgi iejauksies biedrošanās un vārda brīvības, tiesību uz privātumu un diskriminācijas aizlieguma izmantošanā. ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos norādīja, ka šādu prasību izvirzīšana nav pietiekami pamatota, jo, šķiet, tas ir mēģinājums diskreditēt noteiktas NVO, ieskaitot tās, kuras izveidotas, lai aizsargātu cilvēktiesības Ungārijā.
- (43) 2017. gada 7. decembrī Komisija nolēma uzsākt tiesvedību pret Ungāriju par to, ka tā nepilda pienākumus saskaņā ar Līguma noteikumiem par kapitāla brīvu apriti, jo Komisija uzskata, ka noteikumi NVO likumā netieši diskriminē un nesamērīgi ierobežo ārvalstu ziedojumus pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Turklāt Komisija izteica varbūtību, ka Ungārija ir pārkāpusi tiesības uz biedrošanās brīvību un tiesības uz privātās dzīves un personas datu aizsardzību, kas noteiktas Hartā, kontekstā ar Līguma noteikumiem par kapitāla brīvu apriti, kas paredzēta Līguma par Eiropas savienības darbību 26. panta 2. punktā, 56. pantā un 63. pantā.
- (44) Ungārijas valdība 2018. gada februārī iesniedza tiesību aktu kopumu, kas ietvēra trīs likumprojektus (T/19776, T/19775, T/19774). 2018. gada 14. februārī Eiropas Padomes Starptautisko nevalstisko organizāciju konferences priekšsēdētāja un NVO likuma ekspertu padomes priekšsēdētājs nāca klajā ar paziņojumu, norādot, ka tiesību aktu kopums neatbilst prasībām par biedrošanās brīvību, jo īpaši attiecībā uz NVO, kuras risina migrantu jautājumus. 2018. gada 15. februārī Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs pauda līdzīgas bažas. 2018. gada 8. martā ANO īpašais referents jautājumos par uzskatu un vārda brīvības

veicināšanu un aizsardzību, īpašais referents cilvēktiesību aizstāvju jautājumos, neatkarīgais eksperts cilvēktiesību un starptautiskās solidaritātes jautājumos, īpašais referents migrantu cilvēktiesību jautājumos un īpašais referents jautājumos par rasisma, rasu diskriminācijas, ksenofobijas un saistītās neiecietības mūsdienu izpausmēm brīdināja, ka likumprojekts Ungārijā nepamatoti ierobežotu biedrošanās brīvību un vārda brīvību. ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos puda bažas, ka, atsaucoties uz "nācijas izdzīvošanu" un iedzīvotāju un kultūras aizsardzību un sasaistot NVO darbu ar iespējamu starptautisku sazvērētību, tiesību aktu kopums noniecinās NVO un mazinās to spēju veikt savu svarīgo darbu, aizstāvot cilvēktiesības un jo īpaši bēgļu, patvēruma meklētāju un migrantu tiesības. Komiteja bažījās arī par to, ka, piemērojot ierobežojumus ārvalstu finansējumam, kas novirzīts NVO, tās varētu tikt pakļautas nelikumīgam spiedienam un to darbība varētu tikt nepamatoti traucēta. Viens no minēto likumprojektu mērķiem bija paredzēt 25 % nodokli jebkādam NVO finansējumam, kas iegūts ārpus Ungārijas, tostarp ES finansējumam; tiesību aktu kopums arī liegtu NVO izmantot tiesiskās aizsardzības līdzekļus, lai apstrīdētu patvaļīgus lēmumus. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Juridisko lietu un cilvēktiesību komiteja 2018. gada 22. martā pieprasīja Venēcijas komisijas atzinumu par tiesību aktu kopuma projektu.

- (45) 2018. gada 29. maijā Ungārijas valdība iesniedza likumprojektu, ar ko groza dažus tiesību aktus, kuri attiecas uz nelegālās imigrācijas apkarošanas pasākumiem (T/333). Projekts ir iepriekšējā tiesību aktu kopuma pārskatītā redakcija, un tajā ir ierosināti kriminālsodi par "nelegālās imigrācijas veicināšanu". Tajā pašā dienā ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs aicināja atsaukt priekšlikumu un puda bažas, ka šie priekšlikumi, ja tie tiks pieņemti, liegtu izšķirīgo palīdzību un pakalpojumus cilvēkiem, kuri bijuši spiesti bēgot pamest mājvietas, un turpinātu uzkurināt spriedzi sabiedrības diskusijās un pieaugošo ksenofobiju. 2018. gada 1. jūnijā Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs puda līdzīgas bažas. Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Juridisko lietu un cilvēktiesību komitejas priekšsēdētājs 2018. gada 31. maijā apstiprināja pieprasījumu Venēcijas komisijas atzinumam par jauno priekšlikumu. Projekts tika pieņemts 2018. 20. jūnijā, pirms Venēcijas komisija bija sniegusi atzinumu. 2018. gada 21. jūnijā ANO Augstais komisārs cilvēktiesību jautājumos nosodīja Ungārijas parlamenta lēmumu. 2018. gada 22. jūnijā Venēcijas komisija un EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojs norādīja, ka noteikums par kriminālatbildību var nelabvēlīgi ietekmēt organizāciju darbu un vārda brīvības īstenošanu un pārkāpj tiesības uz biedrošanās brīvību un vārda brīvību, un tādēļ tas būtu jāatceļ. Komisija 2018. gada 19. jūlijā nosūtīja Ungārijai oficiālu brīdinājuma vēstuli attiecībā uz jaunajiem tiesību aktiem, kuri padara krimināli sodāmas tādas darbības, kas palīdz attiecībā uz patvēruma un dzīvesvietas pieprasījumiem, un kuri vēl vairāk ierobežo tiesības pieprasīt patvērumu.

Tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi

- (46) 2016. gada 17.–27. maijā Ungāriju apmeklēja ANO Darba grupa jautājumos par diskrimināciju pret sievietēm tiesību aktos un praksē. Ziņojumā darba grupa norādīja, ka ģimenes konservatīvajai formai, kuras aizsardzība tiek garantēta kā būtiska nācijas izdzīvošanai, ir jābūt līdzsvarotai ar sieviešu politiskajām, ekonomiskajām un sociālajām tiesībām un sieviešu iespēju veicināšanu. Darba grupa arī norādīja, ka sieviešu tiesības uz vienlīdzību nevar skatīt tikai neaizsargātu grupu aizsardzības kontekstā līdztekus bērniem, veciem cilvēkiem un personām ar invaliditāti, jo sievietes ir visu šo grupu neatņemama daļa. Jaunas skolas grāmatas joprojām satur dzimumu stereotipus, kas attēlo sievietes galvenokārt kā mātes un sievas un dažos gadījumos arī attēlo mātes kā mazāk gudras nekā tēvi. No otras puses, darba grupa atzina Ungārijas valdības centienus stiprināt darba un ģimenes dzīves

saskaņošanu, ieviešot dāsnus noteikumus ģimenes atbalsta sistēmā un saistībā ar pirmsskolas izglītību un aprūpi. Savā ziņojumā, kas pieņemts 2018. gada 27. jūnijā, EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību biroja ierobežotas vēlēšanu novērošanas misija 2018. gada Ungārijas norādīja, ka sievietes ir nepietiekami pārstāvētas politiskajā dzīvē un ka nav juridisku prasību, lai veicinātu dzimumu līdztiesību **vēlēšanās**. Lai gan viena no lielākajām partijām sava valsts kandidātu saraksta augšgalā izvirzīja sievieti un dažas partijas savās programmās pievērsās ar dzimumu saistītiem jautājumiem, sieviešu iespēju veicināšanai tika veltīts maz uzmanības kā vēlēšanu kampaņas jautājumam, tostarp plašsaziņas līdzekļos.

- (47) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos atzinīgi vērtēja Stambulas konvencijas parakstīšanu, bet puda nožēlu, ka Ungārijā joprojām valda patriarhāli stereotipiska attieksme pret sieviešu vietu sabiedrībā, un ar bažām norādīja uz diskriminējošiem komentāriem, ko politiķi ir veltījuši sievietēm. Komiteja arī norādīja, ka Ungārijas kriminālkodekss pilnībā neaizsargā sievietes, kuras cieš no vardarbības ģimenē. Tā puda bažas, ka sievietes ir nepietiekami pārstāvētas lēmumu pieņemšanas amatos publiskajā sektorā, īpaši valdības ministrijās un Ungārijas parlamentā. Stambulas konvencija vēl nav ratificēta.
- (48) Ungārijas Pamatlikumā ir paredzēti obligāti noteikumi vecāku darba vietu aizsardzībai un vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanai, tāpēc ir ieviesti īpaši darba tiesību noteikumi attiecībā uz sievietēm un mātēm un tēviem, kas audzina bērnus. Komisija 2017. gada 27. aprīlī sniedza argumentētu atzinumu, aicinot Ungāriju pareizi īstenot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2006/54/EK¹, ņemot vērā, ka Ungārijas tiesību aktos ir paredzēts izņēmums attiecībā uz diskriminācijas aizliegumu dzimuma dēļ, kas ir daudz plašāks par šajā direktīvā paredzēto izņēmumu. Tajā pašā datumā Komisija sniedza argumentētu atzinumu Ungārijai par neatbilstību Padomes Direktīvai 92/85/EEK², kurā norādīts, ka darba devējiem ir pienākums pielāgot darba apstākļus strādājošām grūtniecēm vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti, lai izvairītos no riska viņu veselībai vai drošībai. Ungārijas valdība ir apņēmusies grozīt attiecīgos noteikumus 2003. gada Likumā Nr. CXXV par vienlīdzīgu attieksmi un iespēju vienlīdzības veicināšanu, kā arī 2012. gada Likumu Nr. I par Darba kodeksu. Līdz ar to lieta 2018. gada 7. jūnijā tika izbeigta.
- (49) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos puda bažas, ka konstitūcijā paredzētajā diskriminācijas aizliegumā nav skaidri norādīts uz seksuālo orientāciju un dzimumidentitāti kā diskriminācijas iemesliem un ka ģimenes ierobežojošā definīcija varētu būtu diskriminējoša, jo tā neietver noteiktus ģimeņu veidus, tostarp viendzimuma pārus. Komiteja puda bažas arī par vardarbību un valdošajiem negatīvajiem stereotipiem un aizspriedumiem pret lesbietēm, gejiem, biseksuāļiem un transpersonām, jo īpaši nodarbinātības un izglītības jomā.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīva 2006/54/EK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos (OV L 204, 26.7.2006., 23. lpp.).

² Padomes 1992. gada 19. oktobra Direktīva 92/85/EEK par pasākumu ieviešanu, lai veicinātu drošības un veselības aizsardzības darbā uzlabošanu strādājošām grūtniecēm, sievietēm, kas strādā pēcdzemdību periodā, vai strādājošām sievietēm, kas baro bērnu ar krūti (desmitā atsevišķā direktīva Direktīvas 89/391/EEK 16. panta 1. punkta nozīmē) (OV L 348, 28.11.1992., 1. lpp.).

- (50) Savos 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos ANO Cilvēktiesību komiteja arī minēja daudzu personu ar garīgiem, intelektuāliem un psihosociāliem traucējumiem piespiedu ievietošanu medicīnas iestādēs, izolēšanu un piespiedu ārstēšanu, kā arī to, ka ir bijušas ziņas par vardarbību un nežēlīgu, necilvēcīgu un pazemojošu izturēšanos un par iespējamiem daudziem neizmeklētiem nāves gadījumiem slēgtās iestādēs.

Pie minoritātēm piederošu personu, tostarp romu un ebreju, tiesības un aizsardzība pret naidīgiem paziņojumiem pret šādām minoritātēm

- (51) Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2014. gada 16. decembrī publicētajā ziņojumā, kas tika sagatavots pēc viņa brauciena uz Ungāriju, puda bažas par situācijas pasliktināšanos saistībā ar rasismu un neiecietību Ungārijā, kur uzkrītošākais neiecietības veids ir antičigānisms, ko raksturo sevišķi skarba attieksme, tostarp vardarbība, pret romiem un paramilitāro grupējumu gājieni un patrulēšana romu apdzīvotajos ciematos. Viņš arī norādīja, ka, neraugoties uz Ungārijas iestāžu pausto nostāju nosodīt antisemitisku runu, antisemitisms ir problēma, kas periodiski atkārtojas un izpaužas kā naida runa un vardarbība pret ebrejiem vai viņu īpašumu. Turklāt viņš minēja, ka atkal ir vērojama ksenofobija, kas vērsta pret migrantiem, tostarp patvēruma meklētājiem un bēgļiem, un neiecietība pret citām sociālām grupām, tādām kā LGBTI, nabadzīgie cilvēki un bezpajumtnieki. Līdzīgas bažas 2015. gada 9. jūnijā publicētajā ziņojumā par Ungāriju puda Eiropas Komisija pret rasismu un neiecietību (ECRI).
- (52) Padomdevēja komiteja jautājumos par Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību savā ceturtajā atzinumā par Ungāriju, kas tika pieņemts 2016. gada 25. februārī, norādīja, ka romi turpina ciest no sistemātiskas diskriminācijas un nevienlīdzības visās dzīves jomās, ieskaitot mājokļus, nodarbinātību, izglītību, veselības aprūpes pieejamību un dalību sociālajā un politiskajā dzīvē. Eiropas Padomes Ministru komiteja 2017. gada 5. jūlija rezolūcijā ieteica Ungārijas iestādēm pielikt pastāvīgas un efektīvas pūles, lai novērstu un apkarotu nevienlīdzību un diskrimināciju, ar ko saskaras romi, un noteiktu sankcijas par to, ciešā sadarbībā ar romu pārstāvjiem uzlabot romu dzīves apstākļus, piekļuvi veselības aprūpes pakalpojumiem un nodarbinātību, veikt efektīvus pasākumus, lai izbeigtu praksi, kas izraisa romu bērnu ilgstošu segregāciju skolā, pielikt dubultas pūles, lai novērstu trūkumus izglītības jomā, ar kuriem saskaras romu bērni, nodrošināt romu bērniem vienlīdzīgas iespējas piekļūt visiem kvalitatīvas izglītības līmeņiem un turpināt veikt pasākumus, lai nepieļautu bērnu nelikumīgu ievietošanu speciālās skolās un klasēs. Ungārijas valdība ir pieņēmusi vairākus būtiskus pasākumus, lai veicinātu romu integrāciju. Tā 2012. gada 4. jūlijā pieņēma Darba aizsardzības rīcības plānu, lai aizsargātu nelabvēlīgā situācijā esošu darbinieku nodarbinātību un veicinātu ilgstošo bezdarbnieku nodarbinātību. Tā arī pieņēma Veselības aprūpes nozaru stratēģiju "Veselīga Ungārija 2014.–2020. gadā", lai samazinātu nevienlīdzību veselības jomā. 2014. gadā tā pieņēma stratēģiju laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam, lai atjaunotu graustiem līdzīgus mājokļus atsevišķās apmetnēs. Tomēr saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras 2018. gada ziņojumu par pamattiesībām tādu romu jauniešu īpatsvars, kuru pašreizējā pamatdarbība nav nodarbinātība, mācības vai aroda apguve, ir palielinājies no 38 % 2011. gadā līdz 51 % 2016. gadā.
- (53) ECT 2013. gada 29. janvārī pieņēma spriedumu lietā *Horváth un Kiss pret Ungāriju*, konstatējot, ka praksē piemērotie attiecīgie Ungārijas tiesību akti neparedzēja pienācīgus aizsardzības pasākumus, tāpēc radās pārāk liels romu bērnu īpatsvars un segregācija speciālās

skolās, jo viņiem sistemātiski tika kļūdaini diagnosticēti garīga rakstura traucējumi, tādējādi pārkāpjot viņu tiesības uz izglītību, kurā nav diskriminācijas. Šis spriedums vēl nav izpildīts.

- (54) Komisija 2016. gada 26. maijā nosūtīja oficiāla paziņojuma vēstuli Ungārijas iestādēm attiecībā uz Ungārijas tiesību aktiem un administratīvo praksi, kas noved pie nesamērīgi liela romu bērnu īpatsvara speciālās skolās, kuras paredzētas bērniem ar garīga rakstura traucējumiem, un pakļauj viņus ievērojamai segregācijai vispārējās izglītības skolās, tādējādi kavējot sociālo iekļautību. Ungārijas valdība aktīvi iesaistījās dialogā ar Komisiju. Ungārijas integrācijas stratēģija ir vērsta uz iekļaujošas izglītības veicināšanu, segregācijas samazināšanu, paaudzēm ilgu nelabvēlīgu apstākļu pārvarēšanu un iekļaujošas skolu vides izveidi. Turklāt no 2017. gada janvāra tika papildināts Izglītības valsts likums, paredzot papildu garantijas, un Ungārijas valdība 2011.–2015. gadā sāka oficiālas revīzijas, pēc kurām valdības iestādes veica attiecīgus pasākumus.
- (55) ECT 2015. gada 20. oktobrī pieņēma spriedumu lietā *Balázs pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāpts diskriminācijas aizliegums, jo nav ņemts vērā uzbrukuma iespējamais, pret romiem vērstaais motīvs. ECT 2016. gada 12. aprīlī pieņēma spriedumu lietā *R. B. pret Ungāriju* un 2017. gada 17. janvārī pieņēma spriedumu lietā *Király un Dömötör pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāptas tiesības uz privāto dzīvi, jo nav pienācīgi izmeklētas apsūdzības par rasistiski motivētu vardarbību. ECT savā 2017. gada 31. oktobra spriedumā lietā *M.F. pret Ungāriju* konstatēja, ka ir pārkāpts diskriminācijas aizliegums saistībā ar necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegumu, jo iestādes nav izmeklējušas attiecīgā starpgadījuma iespējamus rasistiskus motīvus. Neviens no šiem spriedumiem vēl nav izpildīts. Tomēr pēc spriedumiem lietās *Balázs pret Ungāriju* un *R.B. pret Ungāriju* 2016. gada 28. oktobrī stājās spēkā grozījumi Kriminālkodeksā attiecībā uz lietas būtību "vardarbības un naida runas pret sabiedrību izraisīšanas" noziegumos, lai īstenotu Padomes Pamatlēmumu 2008/913/TI¹. Kriminālkodekss 2011. gadā bija grozīts, lai novērstu ekstrēmo labējo paramilitāro grupu kampaņas, ieviešot tā dēvēto jēdzienu "noziegums uniformā" un paredzot sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem par provokatīvu antisociālu uzvedību, kas iedveš bailes nacionālās, etniskās, rasu vai reliģiskās kopienas locekļiem.
- (56) Pēc ziņojumiem par Miškolcas pašvaldības veiktajiem pasākumiem attiecībā uz romu piespiedu izlikšanu no mājām EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojs no 2015. gada 29. jūnija līdz 1. jūlijam apmeklēja Ungāriju, lai veiktu novērtējumu uz vietas. Vietējās pašvaldības jau pat pirms 2014. gada vietējā dekrēta grozīšanas pieņēma pret romiem vērstu pasākumu modeli, un sabiedriskie darbinieki pilsētā bieži izteica pret romiem vērstus paziņojumus. Tika ziņots, ka 2013. gada februārī Miškolcas mērs teicis, ka vēlas iztīrīt pilsētu no "antisociālajiem, perversajiem romiem", kuri, kā apgalvots, nelikumīgi gūst labumu no programmas "*Nest*" (programma "*Fészekrakó*"), kurā paredzēti mājokļa pabalsti, un cilvēkiem, kas dzīvo sociālajos dzīvokļos ar īres un uzturēšanas maksu. Viņa vārdi iezīmēja sākumu izlikšanai no mājokļiem, un tajā pašā mēnesī no 273 attiecīgās kategorijas dzīvokļiem piecdesmit dzīvokļi tika atbrīvoti — arī tālab, lai attīrītu vietu stadiona atjaunošanai. Ņemot vērā atbildīgā valdības biroja aicinājumu, Augstākā tiesa atcēla attiecīgos pantus savā 2015. gada 28. aprīļa lēmumā. Pamattiesību komisārs un nacionālo minoritāšu tiesību komisāra vietnieks 2015. gada 5. jūnijā pieņēma kopīgu atzinumu par romu pamattiesību

¹ Padomes 2008. gada 28. novembra Pamatlēmums 2008/913/TI par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm (OV L 328, 6.12.2008., 55. lpp.).

pārkāpumiem Miškolcā, taču tajā paustos ieteikumus pašvaldība nav pieņēmusi. Ungārijas Vienlīdzīgas attieksmes iestāde arī veica izmeklēšanu un 2015. gada jūlijā pieņēma lēmumu, aicinot pašvaldību izbeigt izlikšanu no mājokļiem un izstrādāt rīcības plānu, kā nodrošināt cilvēka cieņai atbilstīgu mājokli. Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2016. gada 26. janvārī nosūtīja vēstules Albānijas, Bulgārijas, Francijas, Ungārijas, Itālijas, Serbijas un Zviedrijas valdībām attiecībā uz romu piespiedu izlikšanu. Vēstulē, kas adresēta Ungārijas iestādēm, tika paustas bažas par attieksmi pret romiem Miškolcā. Rīcības plāns tika pieņemts 2016. gada 21. aprīlī, un pa to laiku tika izveidota arī sociālo mājokļu aģentūra. Vienlīdzīgas attieksmes uzraudzības iestāde 2016. gada 14. oktobra lēmumā konstatēja, ka pašvaldība ir izpildījusi savus pienākumus. Tomēr *ECRI* savos secinājumos, kas tika publicēti 2018. gada 15. maijā, par to, kā tiek īstenoti ieteikumi attiecībā uz Ungāriju, norādīja, ka, neraugoties uz dažiem pozitīviem sasniegumiem, lai uzlabotu romu apstākļus mājokļu jomā, tās ieteikums nav ticis īstenots.

- (57) Eiropas Padomes Ministru komiteja 2017. gada 5. jūlija rezolūcijā ieteica Ungārijas iestādēm turpināt uzlabot dialogu ar ebreju kopienā, lai tas būtu ilgtspējīgs, par augstāko prioritāti noteikt antisemitisma apkarošanu sabiedriskās vietās, pielikt pastāvīgas pūles, lai efektīvi novērstu, apzinātu un izmeklētu jebkādu rasistiski un etniski motivētu vai antisemitisku rīcību, tostarp vandālismu un naida runu, sauktu pie atbildības un noteiktu sankcijas par to, un apsvērt grozījumus tiesību aktos, lai nodrošinātu pēc iespējas plašāku tiesisko aizsardzību pret rasistiskiem noziegumiem.
- (58) Ungārijas valdība 2012. gadā nolēma izdzīvojušo holokausta upuru pabalstu mūža laikā palielināt par 50 %, 2013. gadā izveidoja Ungārijas holokausta 2014. gada piemiņas komiteju, 2014. gadu pasludināja par holokausta piemiņas gadu, sāka vairāku Ungārijas sinagogu un ebreju kapu atjaunošanas un restaurācijas programmas un pašreiz gatavojas 2019. gada Eiropas *Maccabi* spēlēm, kas notiks Budapeštā. Ungārijas tiesību normas izšķir vairākus noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar naidu vai naida kurināšanu, tostarp antisemitismu vai holokausta noliegumu, vai nomelnošanu. Ungārija 2015.–2016. gadā tika izvirzīta Starptautiskās holokausta piemiņas alianses (*IHRA*) vadībā. Tomēr Ungārijas ministru prezidents savā runā, ko viņš teica 2018. gada 15. martā Budapeštā, izmantoja polemiskus uzbrukumus, tostarp skaidrus antisemitiskus stereotipus pret *George Soros*, kurus varētu vērtēt kā sodāmus.
- (59) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos puda bažas par ziņojumiem, ka romu kopiena turpina ciest no plaši izplatītas diskriminācijas un atstumtības, bezdarba, mājokļu problēmām un segregācijas pēc izglītības līmeņa. Komiteja ir īpaši nobažījusies, ka, neraugoties uz Valsts izglītības likumu, segregācija skolās, jo īpaši baznīcās un privātskolās, joprojām ir izplatīta un to romu bērnu skaits, kuri tiek ievietoti skolās, kas paredzētas bērniem ar mēreniem veselības traucējumiem, vēl aizvien ir nesamērīgi liels. Tā puda bažas arī par naida noziegumu izplatību un politiskajās debatēs, plašsaziņas līdzekļos un internetā izmantoto naida runu, kas vērsta pret minoritātēm, jo īpaši romiem, musulmaņiem, migrantiem un bēgļiem, tostarp valdības sponsorēto kampaņu kontekstā. Komiteja puda bažas par antisemitisko stereotipu izplatību. Tā arī ar bažām norādīja uz apgalvojumiem, ka reģistrēto naida noziegumu skaits ir ārkārtīgi mazs, jo policija bieži vien neizmeklē ticamas prasības, kas iesniegtas par naida noziegumiem un noziedzīgu naida runu, un nesauc pie atbildības par to. Visbeidzot, Komiteja puda bažas par ziņojumiem saistībā ar to, ka policija pastāvīgi praktizē romu profilu veidošanu pēc rases.

- (60) Gadījumā, kas attiecas uz *Gyöngyöspata* ciematu, kur vietējā policija uzlika naudas sodus tikai romiem par maznozīmīgiem ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem, pirmās instances tiesas spriedumā tika secināts, ka šāda rīcība ir romu iebiedēšana un tieša diskriminācija, pat ja individuālie pasākumi ir likumīgi. Otrās instances tiesa un Augstākā tiesa nolēma, ka Ungārijas Pilsoņu brīvību savienība (*HCLU*), kas ir iesniegusi prasību *actio popularis*, nevar pamatot diskrimināciju. Lieta tika iesniegta Eiropas Cilvēktiesību tiesā.
- (61) Saskaņā ar Pamatlikuma ceturto grozījumu vārda brīvību nedrīkst izmantot, lai aizskartu Ungārijas tautas vai jebkuras nacionālās, etniskās, rases vai reliģiskās kopienas cieņu. Ungārijas Kriminālkodeksā paredzēts sods par vardarbību vai naidu pret kopienas locekli. Valdība ir izveidojusi pret naida noziegumiem vērstu darba grupu, kas apmāca policijas darbiniekus un palīdz cietušajiem sadarboties ar policiju un ziņot par starpgadījumiem.

Migrantu, patvēruma meklētāju un bēgļu pamattiesības

- (62) ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos 2015. gada 3. jūlijā pauda bažas par paātrināto procedūru, kas izmantota, grozot tiesību aktus patvēruma jomā. ANO Augstais cilvēktiesību komisārs 2015. gada 17. septembrī izteica viedokli, ka Ungārija ar savu attieksmi pret bēgļiem un migrantiem ir pārkāpusi starptautiskās tiesības. 2015. gada 27. novembrī Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs paziņoja, ka Ungārijas reakcija uz bēgļu problēmu nenodrošina cilvēktiesību ievērošanu. 2015. gada 21. decembrī ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, Eiropas Padome un EDSO Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību birojs mudināja Ungāriju atturēties no tādas politikas un prakses, kas veicina neiecietību, bailes un ksenofobiju attiecībā uz bēgļiem un migrantiem. 2016. gada 6. jūnijā ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos pauda bažas par to, ka ir aizvien vairāk apsūdzību par pārkāpumiem, ko attiecībā uz patvēruma meklētājiem un migrantiem Ungārijā izdara robežkontroles iestādes, un par plašākiem ierobežojošiem robežkontroles un likumdošanas pasākumiem, tostarp piekļuvi patvēruma procedūrām. ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos 2017. gada 10. aprīlī aicināja nekavējoties apturēt pārsūtīšanas uz Ungāriju saistībā ar Dublinas pārsūtīšanas procedūru. 2017. gadā no 3397 Ungārijā iesniegtajiem starptautiskās aizsardzības pieprasījumiem tika noraidīti 880 pieprasījumi jeb 69,1 %, kas ir ļoti augsts noraidījumu līmenis. 2015. gadā uz 480 tiesiskiem pieprasījumiem par starptautiskās aizsardzības piešķiršanu tika pieņemti 40 pozitīvi lēmumi jeb 9 %. 2016. gadā bija 775 pieprasījumi, pozitīvi lēmumi pieņemti par 5 no tiem jeb 1 %, savukārt 2017. gadā pieprasījumu nebija.
- (63) Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūras pamattiesību amatpersona apmeklēja Ungāriju 2016. gada oktobrī un 2017. gada martā, jo amatpersona pauda bažas, ka Aģentūra varētu darboties, neuzņemoties saistības ievērot, aizsargāt un īstenot to cilvēku tiesības, kuri šķērso Ungārijas un Serbijas robežu, tādējādi radot situācijas, kurās Aģentūra *de facto* pārkāpj Eiropas Savienības Pamattiesību hartas noteikumus. Pamattiesību amatpersona 2017. gada martā secināja, ka saskaņā ar regulas par Eiropas robežu un krasta apsardzi 34. pantu Aģentūras dalītas atbildības risks pamattiesību pārkāpumā joprojām ir ļoti augsts.
- (64) ANO Darba grupa patvaļīgas aizturēšanas jautājumos 2014. gada 3. jūlijā norādīja, ka neatbilstīgo patvēruma meklētāju un migrantu stāvoklis ir būtiski jāuzlabo un tam jāpievērš pienācīga uzmanība, lai nepieļautu patvaļīgu brīvības atņemšanu. Līdzīgas bažas par aizturēšanu, jo īpaši nepavadītu nepilngadīgo aizturēšanu, pauda arī Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2014. gada 16. decembrī publicētajā ziņojumā, kas tika sagatavots pēc viņa brauciena uz Ungāriju. 2015. gada 21.–27. oktobrī Ungāriju apmeklēja Eiropas Komiteja

spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai, kura savā ziņojumā norādīja uz daudziem ārvalstnieku (tostarp nepavadītu nepilngadīgo) apgalvojumiem, ka policisti un bruņotie sargi, kas strādā imigrācijas vai patvēruma meklētāju aizturēšanas vietās, pret viņiem ir slikti izturējušies, pielietojot fizisku spēku. 2017. gada 7. martā ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos puda bažas par jaunu likumu, par ko ir nobalsojis Ungārijas parlaments un kas paredz visu patvēruma meklētāju, tostarp bērnu, obligātu aizturēšanu uz visu patvēruma procedūras laiku. Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2017. gada 8. martā sniedza paziņojumu, kurā par šo likumu paustas līdzīgas bažas. 2017. gada 31. martā ANO Spīdzināšanas novēršanas apakškomiteja mudināja Ungāriju nekavējoties risināt jautājumu par aizturēšanas pārmērīgu izmantošanu un apsvērt alternatīvus risinājumus.

- (65) 2016. gada 5. jūlijā ECT pieņēma spriedumu lietā *O.M. pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāptas tiesības uz brīvību un drošību, veicot aizturēšanu tādā veidā, kas robežojas ar patvaļu. Konkrēti, īpaši iestādes nerīkojās rūpīgi, kad tās uzdeva aizturēt pieteikuma iesniedzēju, neņemot vērā to, cik lielā mērā neaizsargātas personas, — piemēram, LGBT, tādi cilvēki kā pieteikuma iesniedzējs, — ir vai nav drošībā, atrodoties apcietinājumā starp citām aizturētajām personām, daudzas no kurām ir no valstīm ar plaši izplatītiem kultūras vai reliģiskajiem aizspriedumiem pret šādām personām. Šis spriedums vēl nav izpildīts.
- (66) Eiropas Padomes ģenerālsēkretāra īpašais pārstāvis migrācijas un bēgļu jautājumos 2017. gada 12.–16. jūnijā apmeklēja Serbiju un divas tranzīta zonas Ungārijā. Savā ziņojumā īpašais pārstāvis paziņoja, ka migrantu un bēgļu vardarbīga nosūtīšana no Ungārijas atpakaļ uz Serbiju rada bažas saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 2. pantu (tiesības uz dzīvību) un 3. pantu (spīdzināšanas aizliegums). Īpašais pārstāvis arī norādīja, ka ierobežojošās metodes, ko piemēro patvēruma meklētāju uzņemšanai *Rösze* un *Tompa* tranzīta zonās, bieži vien liek patvēruma meklētājiem meklēt neatbilstīgus robežšķērsošanas veidus, vērsties pie kontrabandistiem un cilvēku tirgotājiem un uzņemties visus saistītos riskus. Viņš norādīja, ka patvēruma procedūrām, kas tiek veiktas tranzīta zonās, nav pietiekamu garantiju, lai aizsargātu patvēruma meklētājus pret izraidīšanu uz valstīm, kurās viņi ir pakļauti riskam, ka izturēšanās pret viņiem būtu pretrunā ar ECTK 2. un 3. pantu. Īpašais pārstāvis secināja, ka Ungārijas tiesību akti un metodes ir jāpielīdzina atbilstīgi ECTK prasībām. Īpašais pārstāvis sniedza vairākus ieteikumus, tostarp aicinājumu Ungārijas iestādēm veikt vajadzīgos pasākumus, tai skaitā pārskatot attiecīgo tiesisko regulējumu un mainot attiecīgo praksi, lai nodrošinātu, ka visi ārvalstnieki, kuri ierodas pie robežas vai atrodas Ungārijas teritorijā, netiek atturēti no starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas. 2017. gada 5.–7. jūlijā divas tranzīta zonas apmeklēja arī Eiropas Padomes Lansarotes komiteja (Eiropas Padomes Konvencijas par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību pušu komiteja) un sniedza vairākus ieteikumus, tostarp aicinājumu visas personas vecumā līdz 18 gadiem uzskatīt par bērniem, nediskriminējot vecuma dēļ, lai nodrošinātu, ka visi Ungārijas jurisdikcijā esošie bērni tiek pasargāti no seksuālas izmantošanas un vardarbības, un viņus sistemātiski ievietot vispārējās bērnu aizsardzības iestādēs, lai nepieļautu iespējamu seksuālu izmantošanu vai seksuālu vardarbību, ko pret viņiem varētu vērst pieaugušie un pusaudži tranzīta zonās. Eiropas Padomes Ekspertu darbības grupas pret cilvēku tirdzniecību (*GRETA*) delegācija 2017. gada 18.–20. decembrī apmeklēja Ungāriju, tostarp divas tranzīta zonas, un secināja, ka tranzīta zonu, kas faktiski ir brīvības atņemšanas vieta, nevar uzskatīt par piemērotu un drošu cilvēku tirdzniecībā cietušo izmitināšanas vietu. Tā aicināja Ungārijas iestādes pieņemt tiesisku regulējumu, lai identificētu cilvēku tirdzniecības upurus to trešo valstu valstspiederīgo vidū, kuriem nav likumīgas uzturēšanās atļaujas, un stiprināt procedūras cilvēku tirdzniecības upuru

identificēšanai starp neatbilstīgajiem patvēruma meklētājiem un migrantiem. No 2018. gada 1. janvāra ir ieviesti papildu noteikumi, kas nepilngadīgiem kopumā un jo īpaši nepavadītiem nepilngadīgiem nodrošina labvēlīgus apstākļus; cita starpā nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem ir izstrādāta īpaša mācību programma. *ECRI* savos secinājumos, kas publicēti 2018. gada 15. maijā, par to, kā tiek īstenoti ieteikumi attiecībā uz Ungāriju, norādīja, ka, lai gan atzīstot, ka Ungārija ir saskārusies ar milzīgām problēmām pēc migrantu un bēgļu masveida pieplūduma, tā ir sašutusi par pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz to, un par situācijas nopietno pasliktināšanos kopš tās piektā ziņojuma. Iestādēm steidzamības kārtā būtu jāizbeidz aizturēšana tranzīta zonās, jo īpaši attiecībā uz ģimenēm ar bērniem un visiem nepavadītiem nepilngadīgajiem.

- (67) 2018. gada augusts vidū imigrācijas iestādes apturēja pārtikas izsniegšanu pieaugušajiem patvēruma meklētājiem, kuri apstrīdēja tiesā lēmumus par pieteikumu noraidīšanu. Vairākiem patvēruma meklētājiem, lai sāktu saņemt maltītes, bija jāvērsās pēc pagaidu pasākumiem ECT. ECT piešķīra pagaidu pasākumus divās lietās 2018. gada 10. augustā un trešajā lietā 2018. gada 16. augustā un uzdeva izsniegt pārtiku pieteikumu iesniedzējiem. Ungārijas iestādes izpildīja šos nolēmumus.
- (68) ECT 2017. gada 14. martā pieņēma spriedumu lietā *Ilias un Ahmed pret Ungāriju*, konstatējot, ka ir pārkāptas pieteikuma iesniedzēju tiesības uz brīvību un drošību. ECT arī konstatēja, ka ir pārkāpts necilvēcīgas vai pazemojošas izturēšanās aizliegums attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju izraidīšanu uz Serbiju, kā arī tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību saistībā ar aizturēšanas apstākļiem *Rösze* tranzīta zonā. Lieta pašlaik tiek izskatīta ECT Virspalātā.
- (69) Ungārijas tiesa 2018. gada 14. martā piesprieda Kiprā pastāvīgi dzīvojošam Sīrijas pilsonim *Ahmed H.*, kurš centās palīdzēt savai ģimenei bēgt no Sīrijas un 2015. gada septembrī šķērsot Serbijas un Ungārijas robežu, 7 gadus ieslodzījumā un izraidīšanu no valsts uz 10 gadiem, pamatojoties uz apsūdzībām "terora aktos", — tas izvirza jautājumu par pretterorisma tiesību aktu pareizu piemērošanu Ungārijā, kā arī par tiesībām uz taisnīgu tiesu.
- (70) Eiropas Savienības Tiesa 2017. gada 6. septembra spriedumā lietā C-643/15 un C-647/15 pilnībā noraidīja Slovākijas un Ungārijas prasības pret pagaidu mehānismu patvēruma meklētāju obligātai pārvietošanai saskaņā ar Padomes Lēmumu (ES) 2015/1601. Taču kopš šā sprieduma pieņemšanas Ungārija nav izpildījusi lēmumu. 2017. gada 7. decembrī Komisija nolēma vērsties pret Čehijas Republiku, Ungāriju un Poliju Eiropas Savienības Tiesā, jo tās neievēro savas juridiskos pienākumus attiecībā uz pārcelšanu.
- (71) Komisija 2017. gada 7. decembrī nolēma uzsākt pārkāpuma procedūru pret Ungāriju saistībā ar tās tiesību aktiem patvēruma jomā, nosūtot argumentētu atzinumu. Komisija uzskata, ka Ungārijas tiesību akti nav saskaņā ar ES tiesību aktiem, jo īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2013/32/ES¹, Direktīvu 2008/115/EK² un Direktīvu 2013/33/ES¹, kā arī

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV L 180, 29.6.2013., 60. lpp.).

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra Direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi (OV L 348, 24.12.2008., 98. lpp.).

vairākiem Hartas noteikumiem. Komisija 2018. gada 19. jūlijā nolēma vērsties Tiesā pret Ungāriju, jo tās patvēruma un atgriešanas jomas tiesību akti neatbilst Savienības tiesību aktiem.

- (72) ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos pauda bažas, ka 2017. gada martā pieņemtais Ungārijas likums, kas visus patvēruma meklētājus ļauj automātiski izvest uz tranzīta zonām, kur tiem jāuzturas visu patvēruma procedūras laiku, izņemot nepavadītus bērnus, kuri atzīti par bērniem vecumā līdz 14 gadiem, nav saskaņā ar tiesību standartiem, jo tajā pieļauta norobežošana uz ilgstošu un nenoteiktu laiku, nav juridiski noteiktu prasību nekavējoties pārbaudīt katras attiecīgās personas konkrētos apstākļus un nav procesuālu garantiju, lai pamatoti apstrīdētu izvešanu uz tranzīta zonām. Īpašas bažas Komitejai radīja ziņojumi par migrantu automātiskās aizturēšanas plašo izmantošanu Ungārijas teritorijā esošajās izmitināšanas vietās, un tā pauda bažas, ka personas brīvības ierobežošana tiek izmantota kā vispārējs preventīvs līdzeklis pret nelikumīgu ieceļošanu, nevis kā reakcija uz individuāli noteiktu risku. Satraukumu Komitejai radīja arī apgalvojumi par sliktajiem apstākļiem dažās izmitināšanas vietās. Komiteja ar bažām norādīja uz likumu par personu raidīšanu atpakaļ, kas pirmo reizi tika ieviests 2016. gada jūnijā, ļaujot policijai nekavējoties izraidīt ikvienu, kurš nelikumīgi šķērso robežu un ir aizturēts Ungārijas teritorijā 8 km attālumā no robežas, šo noteikumu vēlāk attiecinot uz visu Ungārijas teritoriju, un dekrētu Nr. 191/2015, kurā Serbija ir norādīta kā "droša trešā valsts" un kas pieļauj uz Ungārijas un Serbijas robežas esošo personu raidīšanu atpakaļ. Komiteja ar bažām norādīja uz ziņojumiem, ka raidīšana atpakaļ tiek piemērota bez jebkādas atlases un ka šim pasākumam pakļautajām personām ir ļoti ierobežotas iespējas iesniegt patvēruma pieteikumu vai pārsūdzību. Tā ar bažām norādīja arī uz ziņojumiem par kolektīvu un vardarbīgu izraidīšanu, tostarp apgalvojumiem par smagu piekaušanu, policijas suņu uzrīdīšanu un šaušanu ar gumijas lodēm, radot smagus ievainojumus un — vismaz vienā gadījumā — izraisot patvēruma meklētāja nāvi. Komiteja pauda bažas arī par ziņojumiem, ka gados jauno patvēruma meklētāju un nepavadītu nepilngadīgo vecuma noteikšana tranzīta zonās ir neatbilstoša un neprecīza, lielā mērā balstīta uz eksperta veiktu vizuālu apskati, un par ziņojumiem, kuros apgalvots, ka šādiem patvēruma meklētājiem nav pienācīgas piekļuves izglītībai, sociālajiem un psiholoģiskajiem pakalpojumiem un juridiskajai palīdzībai. Saskaņā ar jauno priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES, medicīniskais vecuma novērtējums būs galējais līdzeklis.

Ekonomiskās un sociālās tiesības

- (73) 2012. gada 15. februārī un 2012. gada 11. decembrī ANO īpašais referents galējas nabadzības un cilvēktiesību jautājumos un ANO īpašā referente jautājumos par tiesībām uz pienācīgu mājokli aicināja Ungāriju pārskatīt tiesību aktus, ar ko vietējām pašvaldībām tiek paredzēta iespēja sodīt bezpajumtniekus, un atbalstīt Konstitucionālās tiesas lēmumu, ar ko bezpajumtniecība netiek uzskatīta par noziedzīgu nodarījumu. Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs 2014. gada 16. decembrī publicētajā ziņojumā, kas tika sagatavots pēc viņa brauciena uz Ungāriju, pauda bažas par pasākumiem, kas veikti, lai aizliegtu nakšņošanu uz ielas un būdu un mājiņu celšanu, un plaši aprakstīti kā kriminālatbildības noteikšana par bezpajumtniecību praksē. Komisārs mudināja Ungārijas iestādes izmeklēt paziņotos

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (OV L 180, 29.6.2013., 96. lpp.).

gadījumus par piespiedu izlikšanu no mājām, nepiedāvājot alternatīvus risinājumus, un par bērnu izņemšanu no ģimenēm sliktu sociālekonomisko apstākļu dēļ. ANO Cilvēktiesību komiteja 2018. gada 5. aprīļa noslēguma apsvērumos pauda bažas par valsts un vietējiem tiesību aktiem, kas balstīti uz Pamatlikuma ceturto grozījumu un kuros daudzas sabiedriskās vietas ir norādītas kā nepieejamas nakšņošanai, kā arī noteikts faktisks sods par bezpajumtniecību. Ungārijas parlaments 2018. gada 20. jūnijā pieņēma Septīto grozījumu pamatlikumā, kurā aizliegta pastāvīgā dzīvesvieta publiskā telpā. Tajā pašā dienā ANO referente jautājumos par tiesībām uz pienācīgu mājokli nodēvēja Ungārijas rīcību, ar kuru bezpajumtniecība tiek padarīta par noziedzīgu nodarījumu, par nežēlīgu noziegumu un nesaderīgu ar starptautiskajām cilvēktiesībām.

- (74) Eiropas Sociālo tiesību komitejas 2017. gada secinājumos ir norādīts, ka Ungārija neievēro Eiropas Sociālo hartu, jo pašnodarbinātās un māsasaimniecībās nodarbinātās personas, kā arī citas darba ņēmēju kategorijas nav aizsargātas ar noteikumiem par drošību un veselības aizsardzību darbā, pasākumi mātes mirstības samazināšanai ir nepietiekami, minimālā vecuma pensija ir neatbilstoša, minimālais atbalsts darba meklētājam ir neatbilstošs, bezdarbnieka pabalsta izmaksas maksimālais laiks ir pārāk īss un minimālais rehabilitācijas un invaliditātes pabalsts dažos gadījumos ir neatbilstošs. Komiteja arī secināja, ka Ungārija neievēro Eiropas Sociālo hartu, jo sociālā palīdzība, kas tiek izmaksāta personai, kura dzīvo viena un kurai nav līdzekļu, tostarp veciem cilvēkiem, ir nepietiekama, visu Hartas pušu likumīgajiem iedzīvotājiem nav garantēta vienlīdzīga piekļuve sociālajiem pakalpojumiem un nav konstatēts pietiekams mājokļu piedāvājums mazāk aizsargātām ģimenēm. Attiecībā uz tiesībām apvienoties Komiteja paziņoja, ka nav pietiekami nodrošinātas darba ņēmēju tiesības izmantot apmaksātu atvaļinājumu, nav veikti nekādi veicinoši pasākumi, lai atbalstītu koplīgumu slēgšanu, kaut gan to sniegtā aizsardzība darba ņēmējiem Ungārijā ir ļoti vāja, un ka civildienestā tiesības uzsākt streiku ir paredzētas tikai arodbiedrībām, kurām ir noslēgts nolīgums ar valdību; izmantotie kritēriji, lai noteiktu ierēdņus, kuriem ir atteiktas tiesības uz streiku, pārsniedz Hartas piemērošanas jomu; civildienesta arodbiedrības var ierosināt streiku tikai tad, ja to apstiprina vairums attiecīgo darbinieku.
- (75) No 2010. gada decembra, kad *Victor Orban* valdība pieņēma grozījumu tā dēvētajā Streiku likumā, streiki Ungārijā faktiski ir nelikumīgi. Izdarītie grozījumi nozīmē, ka streiki principā tiks atļauti uzņēmumos, kas saistīti ar valdības administrāciju, izmantojot publisko pakalpojumu līgumus. Šis grozījums neattiecas uz profesionālajām grupām, kurām vispār nav šādu tiesību, piemēram, vilcienu vadītāji, policijas darbinieki, medicīnas darbinieki un gaisa satiksmes vadības dispečeri. Problēmas cēlonis ir cits — lai pierādītu, ka streiki ir vajadzīgi, referendumā ir jāpiedalās noteiktam skaitam darbinieku, proti, līdz pat 70 %. Pēc tam lēmumu par streiku likumību pieņems darba tiesa, kas ir pilnīgi pakļauta valstij. 2011. gadā tika iesniegti deviņi pieteikumi streika atļaujas saņemšanai. Septiņos gadījumos tie tika noraidīti, nenorādot iemeslu, divi no tiem tika apstrādāti, bet lēmumu nebija iespējams pieņemt.
- (76) ANO Bērna tiesību komitejas ziņojumā "Kopēji secinājumi par Ungārijas trešo, ceturto un piekto periodisko ziņojumu", kas publicēts 2014. gada 14. oktobrī, pauda bažas par to, ka arvien biežāk bērni tiek izņemti no ģimenes sliktā ģimenes sociāli ekonomiskā stāvokļa dēļ. Vecāki var zaudēt bērnu bezdarba dēļ, sociālā mājokļa trūkuma un pagaidu mājokļos nepietiekamo telpu dēļ. Pamatojoties uz Eiropas Romu tiesību centra pētījumu, šī prakse nesamērīgi ietekmē romu ģimenes un bērnus.

(77) Komisijas 2018. gada 23. maijs ieteikumā Padomes ieteikumam par Ungārijas 2018. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2018. gada konverģences programmu, Komisija norādīja, ka nabadzības un sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku īpatsvars 2016. gadā ir samazinājies līdz 26,3 %, tomēr tas joprojām ir virs Savienības vidējā rādītāja; bērni kopumā ir vairāk pakļauti nabadzībai nekā iedzīvotāji citās vecuma grupās. Minimālā ienākuma pabalsta līmenis ir zemāks par 50 % no atsevišķu mājsaimniecību nabadzības sliekšņa un tādējādi viens no zemākajiem Savienībā. Bezdarbnieka pabalstu atbilstība ir ļoti zema: maksimālais saņemšanas ilgums 3 mēneši ierindojas kā visīsākais Savienībā, un tā ir tikai aptuveni ceturtdaļa no laika, kāds darba meklētājiem vidēji ir vajadzīgs darba atrašanai. Turklāt pabalsta maksājumi ir vieni no mazākajiem ES. Komisija ieteica uzlabot sociālās palīdzības un bezdarbnieka pabalstu atbilstību un segumu.

(78) 2018. gada [...] Padome uzklausa Ungāriju saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu.

(79) Minēto iemeslu dēļ saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu būtu jākonstatē, ka ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt LES 2. pantā minētās vērtības,

IR PIENĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Ir droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība.

2. pants

Padome iesaka Ungārijai triju mēnešu laikā pēc šā lēmuma paziņošanas veikt šādas darbības: [...]

3. pants

Šis lēmums stājas spēkā [...] dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

4. pants

Šis lēmums ir adresēts Ungārijai.

Briselē,

Padomes vārdā —

priekšsēdētājs